

FÖRSVARETS FORUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 6/2017

PIRATJÄGARNA

BORDNINGSSTYRKAN TILLBAKA FRÅN ADENVIKEN

FM Vind: **ALLT FLER TRIVS I FÖRSVARET!**

JOINT EXPEDITIONARY FORCE. Så funkade nya styrkan.

Flygbärgargruppen **FÖRST PÅ HAVERIPLATSEN.**

STOPP FÖR SEXTRAKASSERIER. Telefonlinje inrättas.

PLUS: SGT OLSSON DRICKER KAFFE | MILITÄRKVINNOR PÅ INSTAGRAM |
FÖRSVARET RÄDDAR MILJÖN | OFFICER OCH COWBOY

NOLLTOLERANS FÖR KRÄNKNINGAR RÅDER

HELGERNA STUNDAR. För de flesta av oss betyder det möjlighet till vila och tid för reflektion. Vi lägger ett intensivt år bakom oss med viktiga milstolpar i vår verksamhet.

Försvarsmaktsövningen Aurora måste nämnas särskilt. Jag har under hösten fått kvitton på att övningen gett ekon även utanför våra gränser. Många vill ta del av våra erfarenheter. En övning som involverar en så stor del av vår totala krigsorganisation märks. Det märks också att vi sömlöst kunnat operera tillsammans med utländska förband och civila aktörer. Det är ett styrkebesked inför den vidare utvecklingen av vårt totalförsvar.

Mycket annat har hänt. Vi har byggt upp en ny permanent stridsgrupp på Gotland och efter årsskiftet etablerar vi Gotlands regemente. Vi står redo att ta emot de första rekryterna i den nya grundutbildningen med plikt som börjar nästa år. Vi har påbörjat förberedelserna för att stärka Försvarsmaktens ledningsförmåga, bland annat genom planerade nya staber för armén, marinen och flygvapnet. Vi har löst våra internationella uppdrag, ofta i svåra miljöer, för ökad säkerhet i länder som Mali, Irak och Afghanistan. Vi har tydliggjort hur våra roller och färdigheter tillsammans bidrar till ett starkare försvar genom

och reflektera över hur just du kan bidra i ditt arbetslag och i er vardag till en bra och trygg arbetsmiljö för alla. Personligen kommer jag inte att ge mig förrän vi har nått vårt mål i denna fråga. Det ska vara enkelt att berätta och det ska hanteras direkt. Detta är ett dagligt arbete och ett ansvar för alla chefer och medarbetare.

AVSLUTNINGSVIS – vi har nu fått del av den medarbetarundersökning som genomförts under året. Den bekräftar våra styrkor från 2016 års undersökning: ett gott kamratskap, ett starkt förtroende för Försvarsmaktens ledning och ett stort

” Vi ges samhällets förtroende att fatta de svåraste av beslut och då måste alla människor kunna lita på att Försvarsmakten står för respekt för varandra. ”

den nya handboken *Vår militära profession*.

UNDER HÖSTEN HAR strålkastarljuset riktats mot förekomsten av sexuella trakasserier i vårt samhälle. Försvarsmakten är inget undantag. Det är allvarliga och skakande berättelser som ligger bakom det upprop som gjorts och det är bra att de nu kommer fram. Jag har gjort min inställning fullständigt klar: I Försvarsmakten råder nolltolerans mot sexuella trakasserier och alla former av kränkande särbehandling. Vi ges samhällets förtroende att fatta de svåraste av beslut och då måste alla människor kunna lita på att Försvarsmakten står för respekt för varandra. Jag uppmanar dig att ta del av dessa upplevelser

engagemang i arbetet med att öka den operativa förmågan och stärka det nationella försvaret. Dessa resultat måste vi nu förvalta och vårda. Jag upplever att vi har en solid grund att bygga på. Var och en av er bidrar till Sveriges militära förmåga och jag är stolt över det ansvarstagande och den arbetsglädje jag mött under året. Ni ska vara stolta över era insatser och över att tillhöra Försvarsmakten!

God helg,

Micael Bydén
Överbefälhavare

- s4** AKTUELLT
med På Ny Post
- s10** PORTRÄTTET Cowboy
och fanjunkare
- s12** ÖVNING Fjärde
Sjöstridsflottiljen övar
räddningstjänst
- s20** VI MINNS Flygtragedin
på Monte Carro
- s23** AVTAL Nytt
arbetstidsavtal. Vad
gäller?
- s24** FM VIND Allt fler trivs i
Försvarsmakten
- s26** VÄRDEGRUND
#Givakt och bitihop
Nu stoppar vi
trakasserierna
- s33** KONFERENS Vad
händer i Sälen?
- s34** LOGISTIK Försvaret tar
över verksamhet från
FMV
- s36** MATERIEL
Därför köper vi
Patriotsystemet
- s38** MILJÖ Naznoosh
Habashian brinner för
ett hållbart Försvar
- s41** REKRYTERING
Akademiker ska lockas
bli officerare
- s50** TILL SIST Sgt Olsson
dricker kaffe
- s52** TÄVLING FMM Patrull
avgjordes på Berga
- s56** ÅSIKTEN Förebygg
stressen!
- s57** FÖRVALTAREN
FÖRKLARAR
Uniformskunskap &
utländska ordnar
- s58** KRÖNIKA Lars
Ericson Wolke
- s59** BILDEN Krigare på
Sveriges topp

NY TID, NYA UTMANINGAR

NÄR JAG RYCKTE UT från värnplikten höll kompanichefen ett tal och förklarade att vi nu var tillfälligt hemförlovade i väntan på mobiliseringen. Vi hade alla omåttligt roligt vid tanken på att vår livsuppgift var att stå i beredskap tills ordern kom att hämta ut våra cyklar ur en lada i skogen. Men så var det tänkt. När jag idag återvänder till Försvarsmakten möts jag av något annat. Yrkeskickliga specialister, engagerade soldater och sjömän, internationellt efterfrågade officerare. Samtidigt är Försvarsmakten en arbetsplats som alla andra med samma utmaningar. Hur klarar vi rekryteringen? Räcker pengarna till? Hur får vi alla att följa värdegrunden? Brännande frågor som ska bli intressanta att bevaka som ny redaktör för Försvarets forum. Men nu önskar jag er bara en riktigt god jul så ses vi nästa år.

FREDRIK HELMERTZ
Redaktör, Försvarets forum

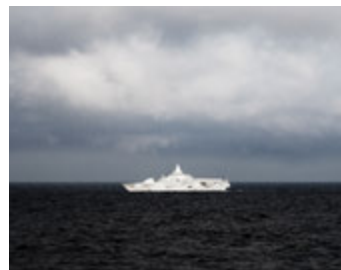
P.S.
Forum tog
hem brons i
tidningstävlingen
Pearl Awards i
New York.

FOKUS: FLYGBÄRGARGRUPPEN. Alltid först på haveriplatsen. **S14-19**

INSATS: ME05. Svenska bordningsstyrkan tryggar Adenviken för sjöfart. **S42-49**

INBLICK: JOINT EXPEDITIONARY FORCE. Så funkar vår nya snabbstyrka. **S28-32**

FOLK: MILITÄRKVINNOR TRIVS PÅ INSTAGRAM. Clara Tolls initiativ är en social succé. **S54-55**

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och Emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88.

Ansvarig utgivare: Marcela Sylvander, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Fredrik Helmertz, fredrik.helmertz@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning.

Art Director: Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryckt:** Lenanders Grafiska. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material.

Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt. Nästa textdeadline: 22 januari 2018. Beräknad utgivningsdag: 26 februari 2018. För ej beställt material ansvaras ej. ISSN 1100-8245. Genrebilder från Shutterstock. Foto, omslag: Alexander Gustavsson/ComCam.

GEMENSAMT UNIFORMSSYSTEM FÖR DE NORDISKA LÄNDERNA

Samarbete ger betydande ekonomiska vinster.

Det svenska, finska, norska och danska försvaret har tillsammans ingått ett avtal om att anskaffa ett gemensamt uniformssystem. Nu följer en upphandling för att avgöra vilken leverantör som ska få uppdraget att förse alla de fyra länderna med uniformer. Målet är att utrusta soldaterna med en uniform som ger gott skydd i olika operationsmiljöer. Den ska kunna brukas av alla försvarsgrenar i alla fyra länder, under övningar och operationer, både nationellt och internationellt. Avtalet är ett resultat från projektet NCU – Nordic Combat Uniform. De tekniska kraven för NCU-systemet ska vara desamma för alla fyra länder, med undantag för logis-

Nordic Style. Sverige, Norge, Danmark och Finland samarbetar om nya uniformer.

MATS NYSTRÖM/FÖRSVARSMARKTEN

tiska krav. Varje land behåller också sitt unika kamouflagemönster. Tanken är att minska kostnader och utnyttja resurser bättre när fyra länder samverkar kring utveckling och upp-

handling som de annars hade gjort enskilt på varsitt håll. Kostnaden för NCU-systemet beräknas bli mellan 290 och 425 miljoner Euro.

Text Lena Parkvall/LEDS KOMM

SWEDEC FICK FANAN

Kungen hedrade ammunitions- och minröjarna i Eksjö.

Swedec, Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum, har väntat länge på sin förbandsfana. Redan 2011 ansökte dåvarande chef överste Ronnie Nilsson om att få en fana till Swedec. Den 23 oktober 2017 tilldelades förbandet äntligen sin fana av Kungen samtidigt som Swedec firade 20 år i totalförsvarets tjänst.

Det var pompa och ståt när ceremonin genomfördes utanför ridhuset på Ränneslätt i Eksjö. Innan Kungen över-

Swedec är ett ungt förband, men värnar sina traditioner och är stolta över att få en förbandsfana. Det är en officiell symbol, ett fälttecken, som användes förr i tiden för att visa var förbandet befann sig i strid.

lämnade förbandsfanan till nuvarande chef för Swedec – överste Fredrik Zetterberg – höll översten tal och konstaterade att ridhuset, som nu används som utbildningsanläggning, är byggnaden där hans far fick sin grundläggande ryttarutbildning.

Hemvärnets musikkår i Eksjö stod för musiken och fanbärare från Göta ingenjörregemente och Swedec genomförde det högtidliga överlämnandet.

SVENSK FÅR TOPPJOBBS I MALI

Brigadgeneral Stefan Andersson blir ny chef för Minusmas sektor väst i Mali. Det är den högsta militära FN-befattningen en svensk officer haft på många år.

Som chef för sektor väst kommer Stefan Andersson leda en multinationell styrka på ungefär 3500 man, som övervakar ett område till ytan dubbelt så stort som Sverige.

– Jag tackade ja direkt. Här får jag leda förband i skarpt läge. Det kommer utveckla mig som soldat, chef och människa, säger han.

Läget i Mali är spånt. Så sent som i slutet av november döddes fyra FN-soldater och arton skadades. Säkerhetsläget i landet, där FN-förbanden försöker stötta fredsprocessen, går åt fel håll. Eldöverfall, vägbomber och attacker med granatkastare från radikala muslimska grupper eller smugglare sker allt oftare.

Är du rädd?

– Nej, men jag har respekt för hot och risker. Jag har ett professionellt personskydd med mig. När jag ser deras kompetens och attityd känner jag mig helt trygg.

FÖRORDNANDET SOM CHEF är på ett år med start i januari 2018. Stefan Andersson kommer ha sin placering på den så kallade supercampen i Timbuktu. Inom samma område ligger den svenska Camp Nobel, förläggningen för den svenska underrättelsestyrkan på ca 250 man.

Stefan Andersson är en meriterad officer med erfarenhet från såväl svenska som internationella chefsbefattningar. På CV:t finns bland annat uppdrag som chef för Nordic Battle Group 11, chef Prod Armé och

Stefan Andersson, brigadgeneral. Han har 30 år i Försvarsmakten och var senast Armétaktisk chef i fyra år.

Armétaktisk chef. Han beskrivs som energisk, driven och påläst – men också otålig.

– Jag blir frustrerad när saker inte funkar. Nu gäller att ha ett stort mått av tålmod. Man får anpassa tempot efter vad individerna kan leverera. En del av förbanden är erfarna, andra är nybörjare. Men alla behövs.

Merparten av soldaterna i Minusma består av förband från afrikanska nationer, däribland bland annat Burkina-Faso, Egypten och Liberia. Tidigare FN-uppdrag, bland annat i Centralafrikanska republiken, har fläckats av prostitution och sexuella övergrepp mot civilbefolkningen.

Hur hanterar du den risken?

– Jag är trygg i min uppfattning och kommer att presentera en Code of conduct för mina underställda chefer. Jag kommer att tydligt redovisa hur jag ser på bland annat mänskliga rättigheter, genderfrågor och hur vi höjer förtroendet för Minusma, säger Stefan Andersson.

Varför tilldelas Sverige den här höga FN-befattningen nu?

– Vi uppfattas säkert som trovärdiga. I tre år har vi bidragit med ett effektivt underrättelseförband, ett NSE och nu senast ett flygtransportförband till den här missionen. Det är klart att det spelar en roll.

Text Fredrik Helmertz/
LEDS KOMM

SÅ SKA SJUKVÅRDEN LÖSAS I KRIG

Vid krig och kris ställs sjukvårdens kapacitet på sin spets. Därför har Försvarsmakten och Socialstyrelsen tagit fram projektet Totalförsvarets sjukvårdssystem.

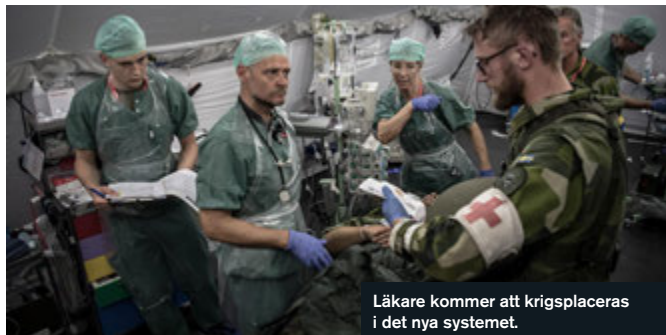
Överbefälhavare Micael Bydén och Socialstyrelsens generaldirektör Olivia Wigzell har gemensamt under tecknat konceptet Totalförsvarets sjukvårdssystem.

– Det här är första försöket till en gemensam militär och civil samverkan inom totalförsvaret. Men faktum är att vi tjuvstartade och påbörjade projektet tidigt 2015, så vi ligger lite före alla andra i samhället, säger Claes Ivgren, chef på Högkvarterets försvarsmedicinavdelning.

CLAES IVGREN HAR varit projektledare för den grupp som arbetat med att ta fram ett heltäckande koncept för samordningen av medicinsk utveckling, planering, utbildning, kompetensförsörjning och resurser för omhändertagande och vård.

Förändringarna de senaste 20 åren, där tidigare planer och lager för höjd beredskap avvecklats, har gjort att det krävs ett nytt system. Systemet omfattar allt från robusta sjukhus och läkemedelslager till förmågan att verka från tillfälliga lokaler eller i fält.

– Vi har haft en gemensam

Läkare kommer att krigsplaceras i det nya systemet.

ambition att försöka lösa ut hur vård och sjukvård ska fungera i kris eller krig. Det är ju en mycket viktig del av samhällets uthållighet, något som måste fungera, vad som än händer, säger Claes Ivgren.

I PROJEKTET FÖRESLÅS att Försvarsmaktens resurser inriktas på att hantera stridsfältsnivån (role 1 och 2) och sjuktransporter ur stridszonen. Civilsamhället löser sjukhusvården från fasta eller alternativa lokaler. All sjukvård ska bedrivas utifrån civilmiltärt framtagna principer vid kris och krig. För att uppnå detta behöver en gemensam samordning av kompetensförsörjning på nationell och regional nivå utvecklas.

Myndigheterna har också

för avsikt att ta fram nationella planer för trauma och katastrofmedicinsk utbildning, stöd och inriktning till forskning genom kunskapscentrum i katastrofmedicin samt utveckling av nationella riktlinjer för multiprofessionell övning och träning.

Kompetens och materiella resurser måste samordnas tydligare. Detta kräver bland annat planer för ett effektivt nyttjande av Sveriges hälso- och sjukvårdspersonal, inklusive krigsplacering.

– Det handlar mycket om att se var läkare och sjuksköterskor gör mest nytta, att hitta en balans mellan militär och civil sjukvård, säger Claes Ivgren. **Text Johan Lundgren/LEDS KOMM Foto Jimmy Croona/ComCam**

CITATET

”Jag blev omåttligt imponerad av Micael Bydén och det kraftfulla sätt han agerade på. Precis så borde alla höga chefer, inklusive Sveriges politiska ledarskap, uppträda. Heja ÖB för att du är beredd att rensa ut svinen.”

Elisabet Höglund, författare och före detta politisk reporter på SVT

ARMÉN STARTAR KVINNligt Nätverk

I början av december startade NOAK Armé, som stöd för NOAK-nätverk runt om på förbanden. NOAK är ett nätverk för anställda kvinnor där de jobbar med karriärmöjligheter, deltar vid materielutveckling, utbyter erfarenhet och kunskap.

– NOAK Armé kommer att bidra till en starkare armé i fält. För att kunna möta de absolut svåraste situationerna får det

inte finnas tveksamheter i vad dina närmaste kamrater står för. Alla former av trakasserier är ett allvarligt hot mot säkerhet och effektivitet, säger arméchefen Karl Engelbretsson.

Han berättar att målet för armén är att man inte ska behöva särskilda forum för sådant som ytterst handlar om sunt ledarskap

– Men så länge verkligheten påminner oss om att det inte

BEZAV MAHMUD/COMCAM

räcker måste vi ägna särskilt fokus åt kvinnornas perspektiv och situation. Därför skapas NOAK Armé, säger han.

SMHI TAR ÖVER FÖRSVARETS VÄDERRADAR

SMHI tar över ägande, drift och underhåll av Sveriges samtliga tolv väderradaranläggningar. Hela det svenska väderradarnätet Swerad uppgraderas och moderniseras nu i ett projekt som leds av SMHI och Försvarsmakten. Den nya tekniken innebär bland annat ny funktionalitet, som ger bättre möjligheter att skilja på olika typer av nederbörd som regn, hagel eller snö. Väderradarnätet byggdes upp i ett samarbete mellan de två myndigheterna mellan år 1985 och 2000. Resultatet blev tolv anläggningar. Fem anskaffades av SMHI, sju av Försvarsmakten. Nu har myndigheterna kommit överens om att SMHI

Väderrapporter från SMHI i fortsättningen.

tar över samtliga väderradaranläggningar. Det nära samarbetet mellan Försvarsmakten och SMHI kommer dock att fortsätta. Väderradardata ska levereras till Försvarsmakten i samma omfattning som i dag.

TWITTER

Cheferna kommenterar #givaktochbitihop.

Dennis Gyllensporre @Gyllensporre

Den militära professionens själ är dess värdegrund, det som binder oss samman i en enhet. Dessa avskyvärda berättelser är i varje enskilt fall en attack mot individer, men även mot det som definieras oss. Vi måste bli bättre! #givaktochbitihop dn.se/debatt/1-730-k...?amp=1

Jens Nykvist @NykvistJens

Tagit del av berättelser ur #givaktochbitihop. Jag blir förbannad och mer beslutad att göra allt som står i min makt för att stoppa dessa kränkningar. De hör inte hemma i Marinen, Försvarsmakten eller någon annanstans. Chefer och män, ta ert ansvar! Tillsammans stoppar vi detta.

CITATET

”När en berusad överste på en fest började tafsa och slita i de värnpliktiga gas kläder fick han sparken. Kanske borde kultur – och mediebranschen ringa Försvarsmakten och be om hjälp att lämna 50-talet?”

Johanne Hildebrandt, SvD

TOTALFÖRSVARSPLIKTIGA FÖRESLÅS FÅ EN EGEN KONGRESS

Regeringen föreslår en årlig kongress för totalförsvarspliktiga. Detta för att säkra medinflytande för de som gör värnplikt eller civilplikt.

När regeringen i mars 2017 återaktiverade skyldigheten för svenska ungdomar att genomgå mönstring och fullgöra grundutbildning med värnplikt så skapades också ett behov av att återskapa olika former för delaktighet och medinflytande. Under det gamla värnpliktssystemet existerade årligen återkommande värnpliktsriksdagar och civilpliktskongresser. Nu föreslås i stället att en gemensam kongress skapas, där ombud för de totalförsvarspliktiga som genomgår grundutbildning samlas för att diskutera relevanta frågor.

VID KONGRESSEN SKA fem ombud väljas för att företrä-

MATTIAS HELLGREN/FÖRSVARSMAKTEN

Värnpliktsriksdagen kan göra comeback i ny form.

da landets totalförsvarspliktiga. Dessa ombud ersätter de tidigare Värnpliktsrådet och Civilpliktsrådet och kommer ha en liknande funktion. Syftet med ett ökat medinfly-

tandet är att främja goda utbildningsförhållanden. Om det är möjligt ska synpunkter inhämtas från de totalförsvarspliktiga innan beslut fattas i en fråga av vikt.

PÅ NY POST

Försvarsmakten ställer brigadgeneral **Stefan Andersson** till C INS förfogande som Commander Sector W Minusma från och med den 1 januari och som längst till den 31 mars 2019.

Försvarsmakten befordrar överste **Mikael Frisell** till brigadgeneral från och med den 1 januari 2018. Vid samma tidpunkt är inriktningen att placera honom vid FMV som Chef SPL Armé förband tills vidare dock längst till och med 31 december 2020.

Försvarsmakten beslutar att förlänga övlt **Michael Magnesten** som tf Chef SkyddC tills vidare dock längst till och med 30 juni 2018.

Försvarsmakten placerar fortsatt överste **Bengt Alexandersson** som chef Skaraborgs regemente P4 under perioden 1 januari 2018

tills vidare dock som längst till 30 juni 2022.

Försvarsmakten placerar övlt Mats Ludvig som brigadchef/stf C I 19 vid I 19 under perioden 1 juni 2018 och tills vidare dock längst till och med 31 mars 2022.

Försvarsmakten ställer övlt **Vikars Per Österberg** till C Insats förfogande som Deputy Commander EUTM Somalia med placering i Mogadishu under tiden 12 februari 2018 och som längst till 19 augusti 2018.

Försvarsmakten placerar överste **Stefan Nacksten** som C Prod Armé vid HKV Prod under perioden 1 april 2018 och tills vidare dock längst till och med 31 december 2018.

Försvarsmakten placerar övlt **Gustaf Dufberg** som ställföreträdande

chef Livgardet under perioden 1 april 2018 och tills vidare längst till och med 31 mars 2022.

Försvarsmakten nominerar härmed överste **Anna Siverstig**, Chef för Insatsstabens avdelning för samverkan och rustningskontroll, samt brigadgeneral Jonas Wikman, Försvarsmaktens materielchef, till ledamöter i Tullverkets insynsråd.

Försvarsmakten placerar fortsatt överste **Peter Nilsson** som tillförordnad chef Södra skånska regementet P7 under perioden 1 januari 2018 och tills vidare dock längst till och med 28 februari 2018.

Försvarsmakten placerar övlt **Jonas Karlsson** som chef vid Hemvärnets Stridsskola under perioden 1 mars 2018 och tills vidare dock längst till och med 31 mars 2022. Försvarsmakten befordrar övlt

NYA LÄRARE ÖKAR KOMPETENSEN INOM PRIO LOGISTIK

Initiativet som togs i slutet av 2014 att rekrytera PRIO-lärare i verksamheten har blivit en framgång. Införandebildningen har nått närmare 5 000 medarbetare med ett bra resultat. Mer än 70 procent av eleverna gör tummen upp för kursen. Utbildningen har nått en helt annan kvalitetsnivå jämfört med tidigare, eftersom det 40-tal lärare som varit engagerade är hämtade från verksamheten och har en stor förmåga att jobba i systemet. Med initiativet som togs i PRIO Införande 5–6 har Försvarsmakten skapat en kompetensresurs för att driva fortsatt förändring inom logistik i allmänhet och utveckling av nytta med PRIO i synnerhet. PRIO-lärarna vidmakthålls och utvecklas fortsatt till en

bred gemensam resurs som kan stödja i såväl lokala som centrala utbildningsinsatser.

För PRIO är lokala utbildningsinsatser med stöd av nätbaserat lärande det mest effektiva sättet att underhålla förmåga.

CITATET

”ÖB talar om för förövarna, med en generals tydlighet, att de inte har något i Försvarsmakten att göra.”

Joel Linde, bloggare i Café, utnämner Micael Bydén till en ny kandidat till landsfader efter reaktionen på #givaktochbitihop

Richard Stridh till överste från och med 20 november 2017 på innehavd befattning som Försvarsmaktens forskningschef. Fortsatt planeringsinriktning: Innehavd placering till och med 31 augusti 2023 därefter fortsatt placering vid central stab med specialinriktning.

Försvarsmakten placerar övlt **Henrik Rosén** som C M3 MTS, HKV INSS under perioden 1 mars 2018 och tills vidare dock längst till och med 31 mars 2020.

Försvarsmakten placerar kommandörkapten **Jonas Källestedt** som projektledare FM 2025 vid LEDS INRI under perioden 5 december 2017 och tills vidare dock längst till och med 1 december 2019.

Försvarsmakten placerar major **Kenneth Johansson** som Rege-

mentsförvaltare vid FömedC från och med 2 december 2017.

Försvarsmakten placerar kapten **Mikael Kindborg** som Rege-mentsförvaltare vid FMTIS från och med 2 december 2017.

Försvarsmakten placerar förvaltare **Jakob Kretschmer** som Rege-mentsförvaltare vid FMLOG från och med 2 december 2017.

Försvarsmakten placerar förvaltare **Stefan Karlsson** som Flottiljförvaltare vid 1. Ubåtsflottiljen från och med 2 december 2017.

Försvarsmakten placerar överste **Mats Klintäng** som stf Chef Totalförsvarsavdelningen vid HKV LEDS från 1 januari 2018 tills vidare dock längst till 31 december 2019.

Försvarsmakten placerar överste **Håkan Petersson** vid HKV

FÖRBPROD som Stf Omstruktureringsledare från 1 december 2017 tills vidare dock längst till 30 juni 2019.

Försvarsmakten placerar överste **Peter Nilsson** som Stf Chef PROD UTB samt FM Rekryteringsamordnare vid HKV PROD UTB under perioden 1 mars 2018 tills vidare dock längst till 31 mars 2021.

Försvarsmakten stationerar överste **Johan Pekkari** i London, Storbritannien, för utbildning vid Royal College of Defence Studies från och med 9 mars 2018 till och med 19 juli 2019.

Försvarsmakten placerar överste **Torbjörn Sahlén** vid LEDS INRI som C LUA från och med 1 mars 2018 till och med 31 augusti 2022.

PORTRÄTTET

PÅ HÄSTEN I VILDA VÄSTERN

”Försvarmakten har gjort mig till en bättre ryttare.”

” Jag halkade in på ridning via min fru som tog mig med på en prova-på-timma på Rånisgårdens ridskola som har westernridning som grundfilosofi, och tyckte det var häftigt. Cowboyinriktningen är väldigt praktisk. Man måste kunna kontrollera hästen utan att använda tyglarna, för att kasta lasso till exempel. Nu är hela familjen engagerad, men inte lika mycket som jag. Hästintresset har blivit nästan som en drog för mig. När jag väl blivit fast, kände jag att jag måste ha en häst, trots att frun var lite skeptisk eftersom hon haft häst tidigare och vet hur mycket tid det kräver. Och vad det kostar. Jag var ju först tvungen att skaffa en bil med dragkrok. Sedan en häst, ett släp, en sadel, foder och så klart cowboy-utstyrseln - för westerndelen har följt med och det är en livsstil. Jag har till och med fått ge countryn en chans trots att jag är en gammal hårdrockare.

Nu har vi tre hästar här på Western Farm och jag rider på Kilroy en och en halv timma om dagen. Men sedan är det ju så mycket annat som också kräver massor av tid, som att bygga hagar och vindskydd och utfodra till exempel. Men för mig handlar inte livet om

att bli sittande i tv-soffan utan om att lära sig nya saker. Min plan nu är att komma igång med beridet bågskytte också, jag har tidigare skjutit mycket pilbåge, och nu när jag kan tryggt kan släppa tyglarna känns det som en kul kombination.

Jag har haft mycket nytta av utbildningen jag fått i Försvarmakten även när det kommer till ridning; hur man löser problem, gör en plan och hur man kommer dit man vill.”

MORGAN FRÖÖJD

Ålder: 44.

Bor: Boden.

Jobbar som: Fanjunkare, utbildningsansvarig på stridsvagnkompani, Norrbottens regemente.

Familj: Fru och två barn.

Övrigt: Sjunger i hårdrocksbandet Skeleton.

BIRTHHÄSTEN KILROY

Ålder: 14 år.

Bor: Western Farm.

BLÅLJUS PÅ BERGA

Korvetterna Visby och Sundsvall ligger förtöjda i Berga.

Genomgång av läget.

Snabb samordning. När räddningstjänsten och andra civila myndigheter kommer fram måste de snabbt haka i marinens pågående insats.

Om en olycka inträffar när ett militärt fartyg ligger förtöjt ska den civila räddningstjänsten larmas. I november övade därför Fjärde sjöstridsflottiljen räddningstjänst tillsammans med blåljuspersonalen.

DET ÄR TIDIG MORGON och besättningen ombord på HMS Visby har påbörjat arbetet med att klargöra fartyget för losskastning. Plötsligt går brandlarmet och besättningen utrymmer fartyget för att ställa upp på kajen för inräkning. Rökydare gör sig klara och räddningstjänsten larmas.

Detta var inledningsscenariot i en gemensam räddningstjänstövning på Fjärde sjöstridsflottiljen i Berga.

– Det är första övningen på väldigt lång tid som hållits för att öva förmågan hos blåljusmyndigheter att genomföra räddningsinsatser

att bygga upp en organisation från grunden på en olycksplats, här kommer de till en plats där räddningsarbetet är påbörjat och det finns en struktur på arbetet. Det påverkar gränser som annars är självklara, säger Antonio Toscano.

SYFTET MED ÖVNINGEN var att öva samverkan, ledningsstrukturer och handlingsförfaranden. Samverkan mellan räddningstjänsten, ambulans och polis är en förutsättning för att arbetet ska bli lyckat på olycksplatser. I den här övningen fick räddningstjänsten ytterligare en aktör att samverka med.

– Det har varit en lärorik dag

”Det har varit en lärorik dag som lett till flera nyttiga erfarenheter.”

i hamn och vid vår bas, säger övningsledare Antonio Toscano vid Fjärde sjöstridsflottiljen.

När ett fartyg befinner sig till sjöss måste besättningen hantera olyckor och ta hand om skadade personer på egen hand. Om det däremot inträffar en olycka när fartyget är förtöjt så larmas räddningstjänsten.

– Räddningstjänsten är vana vid

som lett till flera nyttiga erfarenheter. Övningen bidrog till att öka förståelsen för hur personer arbetar inom räddningstjänst, polis, ambulans och Försvarsmakten i relation till samverkan och samarbete, säger Antonio Toscano. ◀

Text **Rebecca Landberg/Fjärde sjöstridsflottiljen** Foto **Astrid Amtén/ComCam**

Inne i fartyget.

Flera blåljusyrken övade ihop med Försvarsmakten.

A person in winter gear, including a yellow helmet and a green jacket, is seen from behind, climbing a steep, snow-covered mountain slope. The person is using ski poles and has a large backpack. The snow is textured with ridges and shadows, indicating a high-altitude environment. The sky is clear and blue.

Iskalla flygbärgare

Havererade helikoptrar och kraschade flygplan.

Flygbärgargruppen i Kallinge
är specialister på att bärga flygfarkoster till sjöss
och på Sveriges högsta topp.

Text **Lena Parkvall/LEDS KOMM**

Foto **Försvarmakten, KG Bergqvist & Niklas Englund**

Katastrofen på Kebnekaise. I mars 2012 kraschade en C130 Hercules mot bergskammen mellan nord- och sydtoppen. Fem norska flygare omkom. Flygbärgargruppen bärgade vrakdelarna under svårast tänkbara omständigheter. **NEDAN:** Två skyddsdräkter, två ändamål. Den vita overallen används vid bärgningar i land och skyddar mot giftiga ämnen. Till höger en traditionell dykardräkt.

EN FRISTÅENDE byggnad inne på Blekinge flygflottiljs område i Kallinge hänger dykardräkter i prydliga rader. Det är här Försvarsmaktens flygbärgargrupp håller till, åtta flygtekniker som också har dykarbehörighet på sitt CV. När olyckan är framme är de hela Försvarsmaktens resurs med specialistkompetens inom bärgning av havererade militära flygplan och helikoptrar, både på land och under vattenytan.

Huvuddelen av sin arbetstid lägger de på annat. De har alla andra yrkesroller vid sidan av tillikauppgiften att ingå i den grupp som ska vara snabbt på plats med sin expertkompetens vid behov. Flygsäkerheten har stadigt förbättrats och då flyget under åttio- och nittiotalet i snitt

drabbades av ett eller ett par haverier årligen händer det tack och lov nu allt mer sällan. Den senaste olyckan där ett svenskt militärt plan var inblandat var helikopterolyckan i Ryd 2007, men det händer också att gruppen ger stöd till Statens haverikommission, polisen eller räddningstjänsten vid civila händelser. Dessutom ingår det ibland i arbetsuppgifterna att dokumentera från olycks- och haveriplatser. Ungefär hälften av insatserna sker i vatten och hälften på land. Vid hälften av insatserna på land har det också brunnit på platsen.

– Mellan tio och tjuugo procent av min arbetstid lägger jag på det här. Mycket handlar om att upprätthålla dykningen, minst 17 dyk per år samt årsprov i dykeritjänst och fysiska krav måste

vi göra för att bli godkända. Kompetensen som flygtekniker upprätthåller jag med genom mina andra arbetsuppgifter säger Thomas Mårtensson som är en av de åtta yrkesofficerarna som ingår i flygbärgningsgruppen.

DÖDSKRASCHEN

HANS FÖRSTA SKARPA insats för gruppen var under flygolyckan vid Kebnekaise i mars 2012,

då ett norskt C 130 Hercules kraschade in i bergkammen mellan nord- och sydtoppen under den internationella övningen Cold Response. Fem personer, samtliga från norska flygvapnet, omkom.

När telefonen ringde på eftermiddagen sa jag till min fru: ”Nu är det dags, nu har de ringt och bitt om vår hjälp!” Dagen efter åkte vi upp till Kebnekaise. Då hade planet inte hittats än, och vi visste inte riktigt vad som hänt eller vad som väntade oss. Vi hoppades på det bästa, men man hade redan hittat vrakdelar så visst förstod vi redan då att det var fråga om en bärgningsinsats och inte en räddningsinsats säger han.

Vid sin sida hade han chefen för flygbärgningsgruppen

svensk mark gjorde att det var väldigt många aktörer inblandade i insatsen. Norrmännen ledde bärgningen och på plats fanns representanter från både norska och svenska Haverikommissionen, och vi i flygbärgningsgruppen bidrog tillsammans med andra delar ur både svenska och norska Försvarsmakten. Det var lite hela havet stormar i början, men ganska snart hittade vi våra roller och samarbetet fungerade bra. Vi var många specialistkompetens på plats och vi var alla beroende av varandra för att kunna göra vårt jobb, säger K G Bergqvist.

MENTALT PÅFRESTANDE

NÄR PLANET KRASCHADE in i bergväggen drog det med sig

” Ungefär hälften av insatserna sker i vatten och hälften på land. ”

K G Bergqvist. För honom, som chefat för flygbärgningsgruppen ända sedan 90-talet, var det långt ifrån första insatsen. Han har medverkat vid bärgningen efter många uppmärksammade händelser, som Jas-kraschen på Långholmen 1993 och den tidigare nämnda helikopterolyckan i Ryd. Ändå var just Kebnekaiseinsatsen speciell.

– Just att det var ett norskt plan och en norsk besättning, men att olyckan inträffade på

Legend. K G Bergqvist är chef för flygbärgningsgruppen sedan 1990-talet. Han har sett det mesta.

en lavin ner på en glaciär som gjorde att det i räddningsområdet var runt fyra meter snö, med glaciärsprickor som var upp till 60 meter djupa.

– Arbetet var tufft både mentalt och fysiskt. Det tog upp till fyra timmar bara att ta oss till området i bandvagn och på skoter. Med helikopter gick det betydligt snabbare. Vi tog hjälp av både helikoptrar och bandvagnar för att forsla bort de tonvis av skrot som fanns efter planet.

I insatsen deltog också DVI – polisens Disaster Victim Identification Team. Deras jobb var att samla in DNA från samtliga fem personer som satt i planet när det kraschade.

– När vi hittade kvarlevor tillkallade vi polis eller samlade dessa i en speciell påse. Norska försvarsmakten samlade kvarlevorna i en container som he-

OVAN: Hisnande arbetsmiljö. Flygbärgargruppen och bergspluton från I 19 i samarbete efter den tragiska kraschen med det norska Herculesplanet 2012.

NEDAN VÄNSTER: Helikoptern transporterar bort vrakdelar. NEDAN HÖGER: Isande arbete. Peter Wallén från Flygbärgargruppen hackar fram vrakdelar på Kebnekaises västra kam.

OVAN: Ingen lek. Urlastning ur helikopter mellan Kebnekaises syd- och nordsida. Helikoptern står med medarna i snön med full effekt. Det stupar 800 meter ner på båda sidorna. NEDAN VÄNSTER: Vrakdelar samlas ihop. NEDAN HÖGER: På jakt efter skrot och DNA-fragment. En pistmaskin hyvljar av snölagret. Polisen, bergspluton från I19 och Flygbärgargruppen samarbetar.

FLYGBÄRGARGRUPPEN I ARBETE NÅGRA KÄNDA HAVERIER DÄR DE BÄRGAT VRAKET.

VÄNERN 1986. En A37 Viggen störtar i den isbelagda Vänern i samband med en skjutövning i mörkret. Planet får motorstopp. Piloten överlever. Motorns inre brännkammarmantel sprack och orsakade turbinaxelbrott.

FOTO KG BERGOVIST, FBG

RÖRÖ 2003. Sex besättningsmän omkommer när en HKP 10 Superpuma kraschar i Göteborgs skärgård i november 2003. Helikoptern störtar i samband med en vinschövning. En värnpliktig ytbärgare överlever. Olycksorsak ej fastställd.

FOTO KG BERGOVIST, FBG.

BOTTENSJÖN 2003. I samband med övningen Värld i mars 2003 störtar en Bell 412 ambulanshelikopter i Bottensjön utanför Karlsborg. En person omkommer, tre skadas. Helikoptern slog upp ett 15 meter stort hål i isen 200 meter från land.

FOTO FÖRSVARSMAKTEN.

drades av honnörs- och fanvakt, säger K G Bergqvist.

Försvarmakten har alltid ett ansvar att städa efter sig och lämna omgivningen så orörd eller återställd som möjligt, det gäller vid all verksamhet, såväl övningar som haverier. Trots svåra förhållanden med lavinfara, hårt klimat och otillgänglig terräng fanns också något som underlättade bärgningsarbetet – endast delar av Herculesplanet hade fattat eld.

– Ofta vid haverier har mycket brunnit upp när vi kommer till platsen. Eftersom de flesta

heltäckande skyddsoverall. Då blir vår första insats på platsen att spärra av och upplysa alla om riskerna. Vid insatsen på Kebnekaise brann planet nästan inte alls så spridningen av gifter blev väldigt begränsad, säger han.

GÅTFULL OLYCKA

DET FINNS ÄNNU ingen riktig förklaring till varför planet flög in i bergväggen. Visserligen var väderförhållandena svåra, men det var en mycket rutinerad besättning och planet var bara tre år gammalt. Kanske kommer just den insatsen därför stå ut

”När planet kraschade in i bergväggen drog det med sig en lavin ner på en glaciär.”

av våra flygplan och helikoptrar till stor del består av kolfibrer – ett material som sprider mycket gifter när det brinner – är det en del av vår specialistkompetens att hantera just detta.

– Det har hänt att vi har kommit till olycksplatser där civila aktörer kliver omkring i lågskor och vanliga kläder, medan vi kommer med skyddsmask och

lite extra när K G Bergqvist ser tillbaka på sin långa karriär inom flygbärgningsgruppen. Han påstås i alla fall av sina medarbetare vara Försvarmaktens äldsta aktiva dykare – han firade nyligen sin sextioårsdag. I början av nästa år är det dags för pension. Frågan är om han då hänger av sig dykardräkten för gott:

UTKLIPPAN 2005. Under en flygövning över Hanöbukten havererar ett Jas-plan från F17 i Kallinge. Piloten skjuter ut sig och överlever. Planet påträffas senare på 30 meters djup och bärgas. Haverikommissionen fann inget tekniskt fel på flygplanet.

FOTO FBG

VIDSEL 2006. Under en övning störtar ett Jas-plan vid Vidsels flygplats, Älvsbyn. Räddningssystemet hade aktiverats utan att föraren rörde vid utskjutningshandtaget med händerna. Piloten skjuts ut och landar oskadd i fallskärm. Flygplanet slår ner i skogen och totalhavererar.

FOTO KG BERGQVIST, FBG

Dubbla kompetenser. Thomas Mårtensson, till höger, är både flygtekniker och bärgare med dykcertifikat.

– Nja, vi får väl se. I första hand planerar jag i alla fall att tillbringa tiden med att jaga vildsvin och spela golf, säger K G Bergqvist. ◀

FAKTA: FÖRSVARMAKTENS FLYGBÄRGNINGSGRUPP, FM FBG

- » FM FBG är Försvarmaktens resurs för bärgning av havererade militära luftfartyg. Gruppen är den enda i sitt slag i Sverige, består av åtta yrkesofficerare och är lokaliserade på F 17 i Kallinge. FM FBG:s uppgift är att lokalisera havererade luftfarkoster i vatten samt att bärga havererade luftfarkoster på land och i vatten.
- » Funktionen har tidigare funnits på enskilda förband, men sedan 1996 är FM FBG hela Försvarmaktens resurs inom flygbärgning.
- » Samtliga i gruppen har dykerikompetens till 40 meter och har dykning/bärgning som dubbelbefattning. För att ingå i gruppen krävs att man är yrkesofficer i flygteknisk tjänst.
- » Vid landhaverier har flygbärgningsgruppen utrustning för indikering av toxiska ämnen, kolväten och kontaminerade dammpartiklar. Därigenom ges möjlighet att skyddsklassa området så att rätt skyddsutrustning används.
- » FBG kan vid behov ställas till Statens Haverikommissions förfogande för att bärga civila luftfarkoster.

MONTE CARRO

Flygvapnet hedrar sina offer.
Kransbärarna Vicekorpral Seth
Ljungberg (vänster) och vicekorpral
Malin Lund Jonsson under
minnesstunden för den tragiska
olyckan vid Monte Carro 1947.

EN TRAGEDI SOM INTE FÅR GLÖMMAS

Den 18 november 1947 inträffade den värsta olyckan i svenska flygvapnets historia. I ett oförklarligt haveri utanför den italienska staden Scala, söder om Neapel, miste 21 personer livet. Tre personer överlevde. På dagen 70 år senare hedrade flygvapenchefen de omkomna på plats.

AR 1946 HADE DEN svenske flyggreven Carl Gustaf von Rosen fått anställning av den etiopiska kejsaren, för att bygga upp och utbilda det etiopiska flygvapnet och leverera 47 stycken Saab B 17. Piloterna och teknikerna som valdes ut fick ta tjänstledigt för insatsen som ansågs som en belöning för väl utfört jobb hemma i Sverige. Leveransflygningarna genomfördes i början av november 1947 och personalen skulle sedan flygas hem i ett inhyrt Bristol Freighter transportflygplan. Flygningen tillbaka till Sverige inleddes den 17 november men över havet mot Rom avvek planet från sin planerade flygning och kraschade in i berget Monte Carro, inte långt ifrån den lilla staden Scala. Räddningsoperationen var mycket svår och komplicerad.

MINNESCEREMONI

INGEN VET VARFÖR flygplanet ändrade kurs den där ödestigna eftermiddagen för 70 år sedan, men flygvapenchefen med en

MONTE CARRO

Värdig hyllning. Borgmästaren i Scala, Luigi Mansi, tackar italienska vice flygvapenchefen Settimo Caputo för hans tal. Flygvapenchefen Mats Helgesson till vänster. Anhöriga och ögonvittnen var inbjudna. Mette Schwartz, dotter till flygaren Per Elis Olsson. NEDAN: Herr Ferdinando Bottone (vittne till olyckan) och Mette Schwarz i samtal. Ceremonin avslutades med trevligt samkväm på kvällen.

”Era namn finns för all framtid ingraverade i flygvapnets minneshall på vårt högkvarter i Stockholm. Vi glömmer er inte!”

MATS HELGESSON, FLYGVAPENCHEF.

delegation från flygvapnet och den svenska ambassaden i Italien återvände till Scala för att minnas och hedra de inblandade och omkomna.

Den 17 november 2017 invigde flygvapenchefen Mats Helgesson och ambassadör Robert Rydberg, en utställning om haveriet på svenska ambassaden i Rom. Dagen efter fortsatte delegationen till Scala där de tillsammans med den italienska vice flygvapenchefen hälsades välkomna av borgmästaren, invånare och anhöriga. På det lilla torget som hade utsmyckats

med italienska och svenska flaggor höll den lokala prästen ett inledande tal innan man i procession gick till minneslundan för kransnedläggning vid det monument som uppförts över haveriet, mitt emot det minnesmonument över Scalabor som omkommit under andra världskriget.

När den italienska musikåren spelade den svenska psalmen ”Bred dina vida vingar” märktes att väldigt många anhöriga var på plats och hur stor saknaden är av deras anhöriga. Flygvapenchefen höll

sedan tal:

– Vi från svenska flygvapnet är här av två anledningar. Den första är att visa vår tacksamhet och respekt för de insatser som gjordes av invånarna här i Scala. Den andra är att visa vår högaktning för de som förlorade sina liv här för 70 år sedan. Vi kommer alltid att minnas dem och de kommer alltid vara en del av det svenska flygvapnets historia. ◀

Text Joakim Hiertner Foto Astrid Amten/ComCam & Susann Bergström

FM-DYGNET STÖRSTA NYHETEN I ARBETSTIDSAVTALET

Viktig info för dig i fält. Nya avtalet reglerar villkoren under övningarna.

Övningsdygn och insatsarbetstid regleras nu på samma sätt. Det är ett av resultaten av förhandlingarna mellan Försvarsmakten och arbetstagararna.

EFTER ETT DRYGT ÅRS förhandlingar kom Försvarsmakten och arbetstagarorganisationerna (ATO) i våras överens om ett nytt arbetstidsavtal. Diskussionens vågor gick emellanåt höga, men präglades alltid av en grundläggande respekt för varandras roller och behov. Avtalet börjar gälla den 1 januari 2018. Försvarsmaktens förhandlingschef Henrik Stålspets och Patrik Larsson från OFR/O svarar på några frågor.

Under hösten har parterna genomfört en rundresa för att utbilda på det nya avtalet. Hur många personer har deltagit?

– Drygt 2 600 personer har deltagit vid de 37 utbildnings-tillfällena som genomförts på 20 platser. Under rundresan har vi mött arbetstidsplanerande chefer, lokal HR och medlemsföreträdare. Resan har genomförts partsgemensamt, vilket har varit en otrolig styrka då dessa frågeställningar initialt ofta varit förknippade med polariserade ståndpunkter. Nu har vi fått möjlighet att gemensamt visa vad vi tagit fram och står för.

Vad är de största nyheterna i avtalet?

– Vi har fått ett regelverk som är mer ändamålsenligt, mer användarvänligt och mer balanserat än tidigare. Det ställer höga krav på oss i rollen som arbetsgivare och framför allt på ledarskapet. Vi måste nu svara upp mot det ansvar som vi fått.

– Rent konkret är annars FM-

dygnet den största nyheten. Det innebär bland annat att det som tidigare reglerades av övningsdygn respektive insatsarbetstid istället regleras på ett och samma sätt.

Är alla pusselbitar i avtalet på plats eller är det något som återstår?

– Vi har brutit om rejält i vissa delar. Då kan det uppstå situationer i enskilda specifika verksamheter där det nya regelverket medför behov av ”intrimning”. Visar det sig att det finns behov som inte omhändertas får vi ta en fortsatt diskussion mellan parterna. ◀

Text *Catarina Hanell/LEDS PERS*

Foto *Niclas Ehlén/Försvarsmakten*

INFO: Läs mer om nya arbetstidsavtalet på emilia.

Humöret allt bättre.
Förtroendet ökar
bland soldater och
civilanställda.

MEDVIND I FÖRSVARET

Som helhet visar årets medarbetarundersökning FM Vind ett positivt resultat, med högre medelvärden inom nästan alla mätområden. Det visar att Försvarsmakten är på rätt väg i det långsiktiga förändrings- och utvecklingsarbetet. Men det finns också områden som det behövs jobbas med.

SEXIOSEX PROCENT angav stort eller mycket stort förtroende för hur Försvarsmakten leds, vilket kan jämföras med 48 procent föregående år. Andelen som kan rekommendera Försvarsmakten som arbetsgivare har ökat från 51 till 61 procent. I dessa frågor är civilanställda generellt mer positivt inställda, men ökningen är särskilt stor hos de uniformerade personalkategorierna.

– Det är glädjande att se en så stor ökning i förtroendefrågor-

na för Försvarsmakten, säger personaldirektör Klas Eksell.

– Ökningar på 10 till 18 procent är mycket ovanliga i så stora organisationer som vår. Det visar att vi har en gemensam vilja och ett engagemang i vår uppgift att öka den militära förmågan. Men det betyder inte att vi är färdiga, det finns mycket kvar att göra, säger han.

OACCEPTABLA KRÄNKNINGAR

Årets resultat visar att cirka 6 procent av alla som svarade hade upplevt kränkande särbe-

handling under de senaste tolv månaderna. Procentuellt ligger detta på samma nivå som förra årets mätning. 788 medarbetare har svarat att de blivit utsatta för kränkande särbehand-

ning är ett misslyckande. Ett bekymmer är att antalet anmälningar är mycket lägre än vad undersökningen visar. Därför är det positivt att vi med FM Vind får en ärligare och mer

många nya system de senaste åren och användarvänligheten har inte alltid hängt med. Dessutom sätter de säkerhetskrav som omgärdar IT-systemen begränsningar för utformningen av systemen.

”Det är glädjande att se en så stor ökning i förtroendefrågorna.”

ling i sitt jobb i någon form. Antalsmässigt är det fler män, men kvinnor är överrepresenterade procentuellt sett.

– Självklart är vi inte nöjda med de resultaten. Varje kränk-

detaljerad bild av problemens omfattning, även om detta inte heller är hela bilden. Vi måste skapa en arbetskultur där alla känner sig respekterade, säger Klas Eksell.

PROBLEM MED DATORER

EN ANNAN UTMANING är medarbetarnas syn på IT-systemen i Försvarsmakten. Bara en femtedel tycker att de fungerar bra medan hälften tycker att de fungerar dåligt eller till och med mycket dåligt.

En förklaring kan vara att myndigheten lider av växtvärk efter att i rask takt ha infört

ARBETET FORTSÄTTER

NU ANALYSERAS resultaten på myndighetsnivå i Höghkvarteret och resultaten för respektive organisationsenhet och arbetslag har skickats ut för att kunna användas i det egna förändringsarbetet. <

Text **Johan Lundgren/LEDS**
KOMM Foto: **Försvarsmakten**

Fint betyg, ÖB.

FAKTA FM VIND

Undersökningen genomförs årligen via Försvarsmaktens intranät eller pappersenkät.

I år svarade totalt 13 540 medarbetare vilket är 1 000 fler än förra året. Det motsvarar en svarsfrekvens på cirka 82 procent.

Vart går vi? IT-systemen måste bara förbättras.

Sex procent av personalen har upplevt kränkande behandling. (Personen på bilden har ingen koppling till artikeln.)

”TRAKASSERIerna MÅSTE UPPHÖRA”

Nu finns en telefonlinje direkt till HR Centrum där samtal från trakasserade medarbetare hanteras. (Personen på bilden har ingen koppling till artikeln).

**>> Åtgärdsplaner från samtliga förbandschefer.
>> En speciell telefonlinje för anmälan av trakasserier. Nu går ÖB Micael Bydén till offensiv mot kränkningar inom Försvarsmakten.**

I SLUTET AV november sällade sig över 1 700 kvinnor som är eller har varit anställda, värnpliktiga eller frivilliga i Försvarsmakten till de grupper som gjort upprop inom #metoo-kampanjen. Under hashtaggen #givaktochbitihop delades berättelser om övergrepp, sexuella trakasserier och kränkande särbehandling. Först i en sluten Facebook-grupp med runt 4 000 medlemmar, sedan i media.

”Vi har sökt oss till Försvars-

makten för att vi är beredda att försvara Sverige och rätten att leva som vi vill, men ofta har våra värsta motståndare funnits i vår egen organisation. Kvinnor som anmält kränkningar och övergrepp har många gånger blivit ifrågasatta. I fortsättning- en måste alla anmälningar tas på allvar. Försvarsmaktens värdegrund och uppförandekod är tydlig. Kränkande, förnedrande och trakasserande beteenden hör inte hemma i Försvarsmakten. Att inte följa värdegrunden måste få konsekvenser. Den som inte står bakom eller följer Försvarsmaktens etiska riktlinjer ska varken kunna jobba kvar, befordras, eller antas till högre utbildning. Det är hög tid att Försvarsmakten försvarar våra

intressen. På riktigt.”

Så lyder en del av uppropet #givaktochbitihop, som först publicerades på Dagens Nyheter's debattsida, och som snabbt fick spridning i övrig media. I uppropet delade flera kvinnor också med sig anonymt av sina upplevelser. Det handlar om händelser både tillbaka i tiden och i nutid.

ÖB UPPRÖRD

ÖB MICHAEL BYDÉN reagerade starkt på uppropet:

– Vi har under många år jobbat hårt med att öka jämställdheten och minska kränkande särbehandling men jag inser att vi inte har lyckats komma till rätta med det här. Det gör mig ledsen. Det gör mig förban-

nad. Men framförallt så blir jag väldigt besviken. Det här måste upphöra och det måste upphöra nu.

För överbefälhavaren är frågan om kränkande särbehandling viktig. I våras tog han initiativ till ett möte på Berga där han tillsammans med kvinnliga anställda diskuterade frågan. Han betonar att den som blivit kränkt inte har något ansvar för det som skett. Däremot vill han vara tydlig mot de

ten av november deltog runt 500 personer i nätverkskonferensen "Oaktat kön" på Ledningsregementet. En av talarna var Försvarsmaktens produktionschef Johan Svensson:

– Till dig som drabbas av kränkande särbehandling eller sexuella trakasserier i Försvarsmakten vill jag säga: anmäl! Annars får vi som arbetsgivare inte chansen att göra något åt problemet. Försvarsmakten är skyldig att förebygga, utreda

förbandschefer att redovisa tre åtgärder de vidtagit under året för att förbättra jämställdheten och hanteringen av kränkande beteende på sitt förband. Jag vill också att de redovisar tre åtgärder som de planerar för nästa år.

NÅGRA VITTNESMÅL:

"Sitter med kollegor i matsalen. En av dem naglar fast mig med blicken och säger 'jag kan verkligen förstå varför man våldtar

” Den här typen av agerande är helt oacceptabla. Den som inte kan leva efter vår värdegrund har ingenting i Försvarsmakten att göra. ”

MICAEL BYDÉN, ÖB

som kränker:

– Den här typen av ageranden är helt oacceptabla. Den som inte kan leva efter vår värdegrund har ingenting i Försvarsmakten att göra, säger Micael Bydén.

NOAK STÖTTAR

EN DEL I ARBETE för att förbättra attityder och värderingar kopplat till Försvarsmaktens värdegrund och kvinnors möjligheter att verka i myndigheten är nätverket NOAK – Nätverk Officer/Anställd Kvinna. I mit-

och vidta åtgärder för att motarbeta trakasserier och om vi får kännedom om att en anställd känner sig utsatt så agerar vi. Samtidigt vet vi att det finns ett mörkertal, alla vill eller vågar inte anmäla. Där måste vi chefer bli bättre. Det är den som drabbats som väljer metod eller sätt att berätta. Försvarsmakten och vi som chefer får förhålla oss till det, sa Johan Svensson.

Han lägger ett stort ansvar på Försvarsmaktens förbandschefer:

– Jag har bett samtliga

ibland.' De andra kollegorna (manliga) skrattar."

"På min första fest på mässen var det en manlig officer som tog tag i mig, tryckte upp mig mot väggen och stoppade in handen mellan benen på mig. Jag slog mig loss och gick därifrån. På måndagen efteråt anmälde jag till regementschefen som tog tag i det hela. Han fick inte gå den skola han sökt till och blev förflyttad."

"Jag var för något år sedan på en avslutningsmiddag efter en övning. Efter middagen satt jag och några kollegor runt ett bord och pratade och hade trevligt. Min chef kom och ställde sig bakom mig och sticker ner handen innanför min tröja och tar grepp runt mitt bröst. Jag rycker snabbt bort hans hand och är på väg att säga något. Men INGEN reagerar. Jag ville anmäla men kände att jag inte hade någons stöd och vågade inte."

Fotnot: Vittnesmålen kan vara från nutid och längre tillbaka i tiden. ◀

Text **Lena Parkvall/LEDS KOMM**

GÖR SÅ HÄR OM DU ÄR DRABBAD

DU SOM UTSÄTTS för övergrepp, sexuella trakasserier eller annan kränkande särbehandling i din yrkesroll i Försvarsmakten kan anmäla det på flera olika sätt: du kan vända sig till sin närmsta chef och om detta inte fungerar, till en högre chef eller till förbandets personal- eller HR-funktion. På varje förband finns också skyddsombud som har tystnadsplikt.

Sedan den 1 december finns också en telefonlinje för anmälan av trakasserier, där personal från HR Centrum tar emot ditt samtal. Viktigt att veta för dig som ringer in är att de om svarar är arbetsgivarföreträdare och har anmälningsplikt. Syftet är att du ska kunna anmäla via telefonlinjen när det av någon anledning inte fungerat i den ordinarie linjen.

Telefonlinjen är öppen under vardagar, mellan 0800 och 1800, numret är **08-514 39272**.

JEF VÄSSAR SVERIGES FÖRMÅGA

Säkerhetsläget runt Östersjön har försämrats. Nu ansluter sig Sverige till Joint Expeditionary Force (JEF), en brittiskledd styrka som snabbt kan sättas in om spänningen ökar. Försvarets Forum förklarar tankarna bakom JEF.

Text *Henrik Rådmark* Foto *Försvarsmakten*

NÄR SVERIGE NU för-
enas med ytterligare
åtta nationer i den
brittiskledda styrkan
JEF, Joint Expedition-
ary Force, förstärker
det signalerna till omvärlden:
”vi samarbetar med andra
länder för att upprätthålla
säkerheten i vårt närområde”.

Det förklarar kommandör-
kapten Carl-Christer Drangel
som initialt samordnar För-

svarsmaktens uppdrag med
JEF. Samtidigt poängterar han
att även om signalvärdet är
viktigt handlar det om betydligt
mer än så. JEF är både ett
säkerhetspolitiskt och ett ope-
rativt instrument.

– Samarbetet innebär att
vi får goda möjligheter att
samträna med andra länder
som delar vår säkerhetspoli-
tiska syn och som håller en hög
militär nivå. Det utvecklar både

vår egen och våra samarbets-
partners militära förmågor,
förklarar han.

SNABBT AGERANDE

SOM NAMNET ANTYDER ska en
JEF-styrka kunna agera snabbt
för att hantera en situation.
Men också med en hög grad av
flexibilitet. Vilka länder som
deltar vid en insats, och vilket
deras bidrag blir, avgörs därför
från situation till situation. Sve-

Två korvetter är Sveriges bidrag till JEF inledningsvis.
Den nya snabbstyrkan kan användas inom ramen för FN,
EU eller Natoleda operationer. På bilden HMS Visby.

rige går inledningsvis in i samarbetet med två korvetter med tillhörande stödfunktioner.

De övriga länderna är, utöver Storbritannien, Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Nederländerna och Norge. Även om de sju ursprungliga länderna är medlemmar i Nato är JEF och Nato två olika saker.

– JEF är en brittiskledd

samarbete och gemensamt agerande. Det brittiskledda samarbetet är ett sätt att stärka tröskeleffekten, och givetvis också att snabbt kunna agera om en situation uppstår som bedöms kunna leda till en kris.

Ännu är JEF under uppbyggnad. Det är ett arbete där samtliga länder bidrar konkret och det sker i ett högt tempo,

capability) till sommaren 2018. Då ska även två övningar ha genomförts. Dels en stabsövning som övar beslutsprocessen för att aktivera ländernas militära bidrag, dels en stridsövning för att samträna de militära styrkorna. Den senare sker som en del av den brittiska övningen Joint Warrior i april-maj 2018 utanför Skottland.

”Samarbetet innebär att vi får goda möjligheter att samträna med andra länder som delar vår säkerhetspolitiska syn.”

styrka som kan användas inom ramen för till exempel FN-, EU- eller Natoledda operationer, förklarar Carl-Christer Drangel.

STÄRKT TRÖSKEEFFEKT

ETT STARKT SKÅL till varför Sverige anslöt till styrkan i juni i år är det försämrade säkerhetsläget i vårt närområde, enligt Eddy Fonyódi på Försvarsdepartementet. Han är handläggare för JEF och konstaterar att det är regeringens uppfattning att utmaningar mot den europeiska säkerhetsordningen ska bemötas genom

berättar Carl-Christer Drangel. Sedan i augusti har Sverige en samverkansofficer på plats i högkvarteret för JEF i Northwood strax utanför London, överstelöjtnant Peter Viklund.

– Konceptet förädlas hela tiden och genom att alla länder är med i utvecklingen får vi mycket starka och nära band mellan oss, säger han och berättar också att Sverige har tagits mycket väl emot av såväl britterna som de övriga länderna.

Målsättningen är att JEF ska nå FOC (full operational

– Ur ett operativt perspektiv är givetvis övningsmomenten oerhört värdefulla då de innebär en chans att utveckla vår samverkansförmåga på ett mycket påtagligt sätt. Både militärstrategiskt och taktiskt, konstaterar Carl-Christer Drangel.

GEMENSAM STANDARD

DET FAKTUM ATT JEF använder Natorutiner och standarder är något som mycket effektivt kommer att förstärka samarbetsförmågan. För även om Natostandarder är långt

Överstelöjtnant Peter Viklund.

Eddy Fonyódi,
Försvarsdepartementet.

Kommandörkapten
Carl-Christer Drangel.

Vår militära skicklighet ökar. Möjligheten att få öva med kvalificerade partners i större sammanhang är en av fördelarna med JEF. I vår deltar Sverige i brittiska övningen Joint Warrior.

ifrån främmande för svenska förband – de används i viss utsträckning redan idag – har det inte varit möjligt att fullt ut ta till sig sådant som rör exempelvis tekniska konfigu-

direkt såväl Försvarsmakten som Sveriges säkerhetspolitiska arbete. Eddy Fonyódi konstaterar att den kontakt som nu sker mellan alla inblandade också stärker Sveriges position

till ökad säkerhet. Men Peter Viklund påpekar att det inte handlar om en ersättning för någon annan samarbetsform, utan om ett komplement. Eller ”ytterligare ett instrument” för

”Sverige har tagits mycket väl emot av såväl britterna som de övriga länderna.”

rationer. Utgångspunkten är nio länder med egna språk, kulturer och standarder som enas om att förhålla sig till en gemensam standard och metod som ska samtränas till en nivå som fungerar vid alla operationstyper.

– En del av det förberedande arbetet handlar just nu om att ”get your plugs to fit into our sockets”, som britterna här säger, berättar Peter Viklund.

Den pågående, inledande uppbyggnadsfasen gynnar

i andra försvarspolitiska sammanhang.

– Det öppnar dörrar för andra samarbeten och främjar utbyte av värdefull information. Inte minst synliggör det just vår beredskap och vilja att samarbeta med andra ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv.

JEF – ETT KOMPLEMENT

JEF INNEBÄR EN unik möjlighet för Sverige att stärka sin egen försvarskapacitet och tillsammans med andra bidra

Sverige i en strävan att utveckla och stärka försvarsförmågan och handlingsfriheten i närområdet. ◀

*Fotnot: Utöver sin roll som samverkansofficer för JEF-projektet, är överstelöjtnant **Peter Viklund** svensk samverkansofficer vid Permanent Joint HQ i Storbritannien för C INSATS räkning. Cirka 70% av tiden är tillägnad denna uppgift. Dessutom är Viklund biträdande försvarsattaché i Storbritannien.*

FAKTA DET HÄR ÄR JEF

» Brittiska JEF bildades 2014 och hade då utöver Storbritannien sex partnerländer. I juni 2017 anslöt Sverige och Finland.

» Idag består JEF av Sverige, Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Nederländerna och Norge – utöver Storbritannien.

» Syftet med JEF är att öva för att tillsammans uppnå en hög operativ förmåga och därigenom kunna agera snabbt vid kriser och konflikter när det finns en politisk vilja till insats.

» Vilka länder och förband som deltar vid en insats avgörs beroende

på aktuell situation. Inget land förbinder sig att delta i framtida insatser.

» Sverige deltar i samarbetet sedan i juni 2017 och går inledningsvis in i det med två korvetter med stödfunktioner.

» I april-maj sker en gemensam övning, som en del av brittiska **Joint Warrior**.

» I juni ska ett nytt övergripande samförståndsavtal (Comprehensive Memorandum of Understanding) för samarbetet undertecknas av JEF-ländernas försvarsministrar, samtidigt som JEF når FOC (full operational capability).

KLIMATFÖRÄNDRINGAR PÅ AGENDAN

STRATEGISKA FRAMTIDSFRÅGOR I FOKUS I SÄLEN

Svensk försvarsvilja och internationell säkerhetspolitik.

Årets Folk och Försvarskonferens har en bred agenda med besök av bland andra Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg och ÖB Micael Bydén.

FOLK OCH FÖRSVARSS rikskonferens på Sälen Högfjällshotell är årets viktigaste forum för diskussioner om säkerhetspolitik, försvar och samhällets beredskap. För Försvarsmaktens del är det självklart att medverka.

– Det är ett viktigt arrangemang där vi får möjlighet att diskutera och debattera olika aspekter av vår breda verksamhet för en mycket intresserad och initierad samling människor, säger Marcela Sylvander, Försvarsmaktens kommunikationsdirektör.

SVERIGES SÄKERHET

HON ÄR EN av dem som deltar under konferensen tillsammans med ett antal representanter från Försvarsmaktens högsta ledning, inklusive överbefälhavare Micael Bydén. Den tre dagar långa konferensen spänner över en rad programpunkter inom områdena ”Vad formar Sveriges säkerhet”, ”Att bygga ett totalförsvar” och ”Att skydda demokratin”.

– Jag har några personliga favoriter som jag spetsat in mig på. Dels EU:s breddade försvars- och säkerhetspolicy som ju är högaktuell, dels ett säkerhetspolitiskt nedslag i Asien och Arktis. Det sistnämnda kommer beröra kopplingen mellan klimatförändringar och säkerhets-

ÖB Micael Bydén är en av många tungviktare på årets Folk och Försvar. TILL VÄNSTER: Marcela Sylvander, kommunikationsdirektör.

politik, något som jag tror vi behöver prata mycket mer om. Sedan finns en punkt om försvarsvilja, ett begrepp som används ofta men är svårt att definiera. Det är ju något som vi, som arbetar med kommunikation, ofta brottas med.

STOLTENBERG TALAR

TOTALT UNDER HELA konferensen deltar cirka 350 personer och 50–60 talare, varav ÖB förstås är en. I år talar också Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg. ÖB talar på temat ”Ett stärkt militärt försvar”. Vidare

kommer insatschefen Jan Törnqvist delta i programpunkten ”Att planera ett totalförsvar”. Dennis Gyllensporre, chef för Ledningsstaben, talar under punkten ”Vad 2% av BNP i försvarsanslag får för effekter på försvar och samhälle”. Gunnar Karlson, chefen MUST, framträder under rubriken ”Cyberförmåga och hoten mot vår IT-infrastruktur”.

WEBBSÄNDS

HELA RIKSKONFERENSEN webbsänds, både direkt och i efterhand på Folk och Försvars webbplats. På Forsvarsmakten.se och intranätet emilia kommer det att finnas särskilda sidor med filmklipp och kommentarer från Försvarsmaktens deltagande under rikskonferensen.

– Jag hoppas att så många som möjligt av våra medarbetare tar tillfället i akt att ta del av försvars och säkerhetsdebatten. ◀

Text **Johan Lundgren/LEDS KOMM.**

Foto **ComCam**

FÖRSVARSMAKTEN TAR LEDNINGEN ÖVER LOGISTIKEN

För några år sedan fördes verksamhet över från Försvarsmakten till FMV. Målet var att få ned logistikkostnaderna. Till 2019 förbereds en omvänd resa – denna gång är det ökad försvarsförmåga och beredskap som står i fokus.

FRÅN OCH MED den 1 januari 2019 ska Försvarsmakten ta över ansvar från FMV för materiell- och logistikförsörjningen. Ruth Larsson, HR-strateg vid FMV höjer ett varnande finger:

– Jag misstänker att våra medarbetare tror att de kommer tillbaka till samma försvarsmakt som fanns för fem år sedan, och att många i Försvarsmakten tror att de får tillbaka samma verksamhet som lämnades över. Men mycket har ju hänt sedan dess.

MINST TRE AV TIO ÄR NYANSTÄLLDA

PÅ FMV HAR arbetssättet förändrats. Arbetet är mer digitaliserat i dag och de har en annan typ av organisation. Dessutom har många nya medarbetare rekryterats, uppskattningsvis har fler än en tredjedel aldrig tidigare jobbat på Försvarsmakten. Många av dem är chefer.

– För de flesta blir det inte så stora förändringar. I huvudsak ska de lösa samma uppgifter som i dag och de som är chefer på FMV vill Försvarsmakten ha som chefer även imorgon, säger Ruth Larsson.

Den stora skillnaden blir att

Försvarsmakten vid samma tidpunkt ändrar sitt sätt att leda krigsförbanden. Chefen för armén, marinen och flygvapnet får ett större mandat att styra logistikresurserna och förbandens materielltillgång. Det blir en naturlig del i deras sammanhållna ansvar för förbandens krigsduglighet, beredskap och insatser.

FÖRBEREDELSENA ÄR IGÅNG

DEN VERKSAMHET SOM ska överföras från FMV är förråd, service, verkstäder och driftstyrning, samt besluts- och beställarfunktioner inom materielförsörjningen. I skrivande stund utreder regeringen även ansvaret för delar av upphandlingen och materielens vidmakthållande. Det vill säga hur materielen ska kunna användas, vidareutvecklas och underhållas.

Myndigheternas gemensamma förberedelsearbete har nu satts igång. En tidsplan ska fram. Detaljer ska också klaras ut runt den verksamhet som ska föras över och vilka medarbetare som det handlar om. Omkring 1 600 kan komma att beröras.

– Jag kommer uppmana alla att tacka ja till att följa med vid verksamhetsövergången. För de allra flesta kommer det nog kännas bra men man får räkna med att det finns de som inte blir helt nöjda. Då finns alltid möjligheten att byta jobb – antingen inom eller utanför Försvarsmakten.

”Ta vara på FMV:s kunskaper”, råder Ruth Larsson HR-strateg.

Ruth Larsson tycker att FMV har lärt sig mycket av de medarbetare som kom över vid förra verksamhetsövergången. Nya personalkategorier och nya verksamhetsområden kom in, vilket varit berikande och utvecklat myndigheten.

– På samma sätt kommer de som förs över till Försvarsmakten att ta med sig värdefull FMV-kunskap. Ta vara på den! <

Text *Kristina Åstrand Bohman/LEDS KOMM* Foto *Ola Jacobsen*

VERKSAMHETSÖVERGÅNG

Regelverk som skyddar medarbetaren när verksamhet flyttas till ny arbetsgivare, så den enskilde inte förlorar sin anställning. Medarbetarens befintliga anställningsvillkor gäller under ett år, om inte den mottagande arbetsgivaren ändrar på det. Orten är arbetsrättsligt viktig om medarbetaren tackar nej.

Mer info: Ledning för ett starkare försvar på intranätet *emilia*.

Inre arbete pågår. FMV:s verkstäder tillhör de funktioner som flyttas till Försvarsmakten. (Bild: flygverkstaden i Luleå.)

PATRIOT PÅ PROGRAMMET

Enligt försvarsbeslutet ska Försvarsmakten senast 2020 påbörjat införandet av ett nytt luftvärnssystem med medellång räckvidd. Försvarsmakten har tittat på vilka beprövade system som finns tillgängliga. Valet föll på Patriot.

LUFTFÖRSVAR ÄR EN mycket viktig del av Sveriges försvarsförmåga och det nuvarande luftväret med robot 97 Hawk och robot 70 anskaffades redan på 60- respektive 70-talet. Även om de uppgraderats genom åren behöver de nu ersättas. Dessutom behöver Försvarsmakten förmågan att bekämpa luftmål på betydligt längre avstånd.

– Omvärldsutvecklingen visar att tillgång till luftvärn med medellång räckvidd är väsentligt för Sveriges säkerhet. Vi måste ha förmågan att kunna möta angrepp med taktiska ballistiska missiler och bekämpa ett stort antal mål samtidigt, inklusive stridsflyg, säger arméchef Karl Engelbrektsen.

Att Försvarsmakten förordar Patriot grundar sig på en militärstrategisk analys av hotbil-

den. Systemet har en verifierad förmåga att kunna bekämpa taktiska missiler. Det handlar också om leveranssäkerhet, ekonomi och inte minst – möjligheten till ett långsiktigt och fördjupat internationellt samarbete.

– Patriot har idag många användare. Detta ger goda förutsättningar till samverkan med USA och andra länder som har systemet och som vi kan dela framtida utvecklingskostnader med. Det är ett färdigutvecklat system som lever upp till våra höga krav på operativ förmåga och som kan levereras enligt plan, säger Karl Engelbrektsen.

I Patriot ingår förutom själva robotarna sambandssystem, ledningssystem, sensorer, fordon och avfyrningsramper.

FMV har nu fått i uppdrag att göra en anbudsförfrågan och inleda diskussioner med amerikanska myndigheter. Inriktningen är att ett beslut fattas under första halvåret 2018. På FMV webbplats anges att kostnaden rör sig om drygt 10 miljarder kronor. ◀

Text Johan Lundgren/LEDS KOMM Foto Astrid Amté Skage/Försvarsmakten

FAKTA PATRIOT:

Längd: 5,8 meter
Vikt: 700 kg
Räckvidd: 70 km
Flyghöjd: 24 km
Hastighet: 5 000 km/tim

Under Aurora 17 deltog amerikanskt luftvärn, bland annat under momentet världlandsstöd.

Överbefälhavare Micael Bydén och generaldirektör Peter Sandwall fick en föreläsning av amerikanska Patriotsystemet på Säve utanför Göteborg.

FÖRSVARETS M

Hur ska Försvarsmaktens stridsfordon rulla när dieselepoken tar slut? Det är bara en av många frågor som miljöchefen Naznoush Habashian grubblar över.

I DEN MASSIVA röda tegelbyggnaden Tre Vapen på Banérgatan i Stockholm sitter en av Försvarsmaktens strategiskt viktigaste, men minst kända, avdelningar: Produktionsledningens miljöavdelning. Det är en hängiven grupp som jobbar för att Försvarsmakten ska följa sin miljöpolicy och leva upp till sina mål. Miljöchef är Naznoush Habashian, civilingenjör som

brinner för hållbarhet.

Varför ägnar sig Försvarsmakten åt miljöfrågor? Borde inte krigsdugligheten prioriteras?

– Av självklara skäl. Jag ska förklara det genom att hålla mig till ÖB:s fyra strategiska T: trovärdighet, tillsammans, tillgänglighet och tröskeleffekt. Försvarsmakten är en del av Sverige och vår personal återspeglar samhället. Då är det viktigt att vi tar vårt ansvar och att verksamheten bedrivs på ett trovärdigt sätt. En ökad trovärdighet och acceptans ger en ökad tillgänglighet, bland annat genom att vi tillåts utveckla

våra förmågor på våra skjut- och övningsfält. Övningarna är en förutsättning för en ökad tröskeleffekt. Vi ska utföra vår huvuduppgift, försvara landet, och för att göra det behöver vi ta hänsyn till miljön.

Är inte militär verksamhet per definition miljöförstörande?

– Absolut inte. Däremot bedriver Försvarsmakten en miljöpåverkande verksamhet. Därför har vi stora krav på oss att systematiskt jobba med miljöfrågor.

Vad gör Försvarsmakten som är bra?

BEZAV MAHMUD/COMCAM

Miljövård i praktiken. Försvarets pansarfordon hjälper till att sprida fröer och rötter vilket förbättrar den biologiska mångfalden.

ILJÖKRRIGARE

– Ett exempel är det bidrag till den biologiska mångfalden som våra skjut- och övningsområden utgör. Tack vare Försvarsmaktens övningsverksamhet har områdena skonats från exploatering och modernt jord- och skogsbruk. Dessutom bidrar övningarna i sig till den biologiska mångfalden. Markslitage från stridsfordon är avgörande för många hotade arter på våra övningsfält i södra Sverige.

Jobbar Försvarsmakten med miljöfrågor även vid internationella insatser?

– Absolut. En låg förbrukning av vatten och drivmedel

kan vara avgörande för att nå insatsens mål. Vi måste också tänka på lokalbefolkningen. I områden med dålig tillgång till rent vatten kan vi inte tvätta våra fordon i dricksvatten. Om vårt jobb är skapa fred så måste vi förhålla oss till de här frågorna.

Finns det operativa fördelar att tänka hållbart?

– Definitivt. Ju mer vi återvinner och tänker hållbart, desto mindre blir vi beroende av transporter och stöd utifrån.

Om vi utnyttjar lokala resurser blir förbanden effektivare?

– Vi vet från Afghanistan att våra transporter av bränsle, mat och avfall krävde militära eskorter. Samma problem hade amerikanerna i Irak. Kan vi minska vårt logistiska fotavtryck genom att tänka på hållbarheten då kan vi satsa mer på den operativa delen.

Finns det en risk att förbanden använder orimligt stora resurser enbart för att försörja sig själv?

– Ja, när vi var i Afghanistan så lyste campen som en julgran i mörkret medan folk i byarna inte hade haft el på veckor. Vi är där för att skapa en bättre situation för befolkningen och

Hållbarhetstänk ger operativa fördelar. Kan man reducera behovet av bränsle och mat behövs färre transporter och fokus kan läggas på att lösa uppgiften.

ANNA NÖREN/COMCAM

NAZNOUSH HABASHIAN

Titel: Chef Prod Miljö

Bakgrund: Civilingenjör, KTH.

Har arbetat inom bil- och återvinningsindustrin och varit industridoktorand. Elva år i Försvarsmakten och miljöchef sedan i april.

Familj: Patrik och barnen Hugo och Eric

Hobby: Inredning.

ANNA NDRÉN/COMCAM

Respektera den lokala kulturen. Det gäller bland annat att inte slösa på dyrbart dricksvatten.

då kan vi inte sticka ut på det här sättet. Självklart ska vi ha el. Men vad är en rimlig nivå?

Stämmer det att Jas kan flyga med biobränsle?

– Ja, den 28 mars genomfördes en unik flygning med Jas 39 Gripen. Det var första gången ett militärt operativt stridsflygplan flög med hundra procent biobränsle.

Vad tillverkas bränslet av?

– Av vegetabiliska oljeväxter framtaget på uppdrag av amerikanska US Navy Naval Air. Det är väldigt dyrt. Och där har vi en annan utmaning. Det får inte bli så att man använder föda till flygbränsle.

Är unga mer intresserade av miljöfrågor än de äldre?

– Definitivt. De har en helt annan medvetenhet. Det påverkar också Försvarsmakten. Unga människor vill jobba på en arbetsplats där de aktivt arbetar med miljö- och hållbarhetsfrågor. Det är deras framtid vi pratar om. De vill att kommande generationer ska ha tillgång till natur, frisk luft och färsk vatten

till exempel.

Hur miljövänlig är Försvarsmaktens materiel?

– Försvarsmateriel har en väldigt långt livslängd, vilket innebär att vi ärver materiel som kanske inte har den bästa miljöprofilen. Men tillsammans med FMV är vi väldigt aktiva med att ställa miljö- och hållbarhetskrav på framtida materiel.

Vad kan soldaterna och sjömännen göra för miljön under övningar och i vardagen?

– Använd det sunda förnuftet. Gör som ni lärt er i skolan eller hemma. Våga stå upp för miljöfrågorna och ställ krav.

Vart vänder de sig om de har förslag på förbättringar?

– Till sin närmaste chef eller förbandschefen. Och det finns en miljöhandläggare på varje förband. Annars är de jättevälkomna att höra av sig till oss med ett e-mail eller ett samtal.

Är det vanligt att allmänheten klagar på att militären skräpar ner?

– Nej, det händer mycket sällan. Försvarsmakten är nog

med att städa efter sig. Det är av säkerhetsskäl, men är också en operativ förmåga. Militärer vill inte visa att de har varit på ett ställe. Slänger man saker vårdslost blir det lätt att spåra dig.

Vilka är Försvarsmaktens viktigaste utmaningar de kommande åren?

– Sveriges mål om klimatneutralitet senast 2045 innebär stora utmaningar. Inte bara för Försvarsmakten, utan för alla. Bilindustrin har sagt att från 2030 så kommer de inte sälja dieselbilar. Finns det inga privata dieselbilar så blir drivmedlet jätkligt dyrt. Vad ska Försvarsmakten göra då? Skapa egna depåer för att överleva fem eller tio år? Det blir konstgjord andning.

Vad gör du själv för att vara miljösmart i vardagen?

– Jag är nitisk när det gäller källsortering och återvinning. Väldigt noga med att inte slösa vatten. Även i Sverige börjar vi upptäcka att det är brist på färskvatten. ◀

Text **Fredrik Helmeritz/LEDS COMM**

AKADEMIKER SKA LOCKAS ATT BLI OFFICERARE

Akademiker får en egen väg till officersyrket. Det kan hjälpa till att lösa behovet av officerare och tillföra ny kompetens till Försvarsmakten.

Försvarsmakten behöver fler officerare och öppnar nu ytterligare en väg in i yrket. Den som är lämplig och har minst 180 högskolepoäng kan gå en officersutbildning som anställd.

– DET BLIR NU mer attraktivt att söka sig till officersyrket för dem som redan har en akademisk utbildning. Officersutbildningen kan göras kortare eftersom personerna redan har skaffat sig akademisk kompetens och man går utbildningen som anställd och får lön, säger Patrik Elisson som är projektledare i Högkvarteret.

Det ökade behovet av officerare beror dels på att Försvarsmaktens organisation växer, dels på kommande pensionsavgångar.

– Och det kommer helt enkelt inte tillräckligt många nya officerare via Officersprogrammet. Därför måste vi hitta nya, kompletterande sätt att locka fler in i yrket, säger Patrik Elisson.

Det nya konceptet innebär att Försvarsmakten kan anställa någon som officer om denne har akademisk examen, uppfyller Försvarsmaktens krav och är lämplig. Den första "arbetsuppgiften" är att genomföra Särskild officersutbildning (SOFU) under cirka tolv månader. Utbildningen startar i början av maj 2018.

NY KOMPETENS TILLFÖRS

UTVECKLINGEN av rekryteringen av officerare är nödvändig inte bara för att få fler att söka sig till yrket. Flerbefälssystemet ställer, tillsammans med nya krav på Försvarsmakten, också högre krav på varierande kunskaper och bakgrunder hos officerare. Där ser Patrik Elisson att personer med olika akademiska utbildningar passar väl in.

– Officersyrket utvecklas hela tiden och den nya modellen kan ses som ett resultat av förändrade krav i kombination med behovet av fler officerare.

Den innebär också större möjligheter till individuell anpassning jämfört med andra typer av officersutbildningar. Patrik Elisson beskriver även en bieffekt som han är övertygad kommer att gynna officersyrket i stort.

OFFICERARE UPPVÄRDERAS

– DET BLIR NU tydligare att officersyrket är ett akademiskt yrke, vilket jag tror kommer bidra till att förändra bilden som många har av det. Vi räknar med att det på sikt kommer att leda till fler ansökningar till Officersprogrammet.

Under 2018 söker man personer som redan finns i Försvarsmakten och har gjort militär grundutbildning. Det finns många i organisationen med akademisk kompetens och förhoppningen är att ett 30-tal av dem ska utnyttja den nya möjligheten, enligt Patrik Elisson. <

Text **Henrik Rådmark** Foto **Jimmy Croona/ComCam**

*Piratattackerna blir allt färre och sjöfarten säkrare.
Den svenska styrkan ME 05 är nu hemma efter tre
månaders framgångsrik tjänstgöring längs Somalias kust.*

ÄVENTYR I

Framåt i fyrtio knop. De svenska stridsbåtarna är formidabla fartyg.

Text & Foto Alexander Gustavsson/ ComCam

ADENVIKEN

KLOCKAN ÄR 07:30, matsalen är full av ätande soldater. Det gungar i fartyget och diskussionerna runt frukostbordet handlar om huruvida det blir utdockning eller inte.

Stor del av tiden i missionsområdet har kantats av dåligt väder och fartyget har haft svårt att docka ner och släppa ut stridsbåtarna. Om det börjar gunga mycket när det är vatten i dockan så blir det lätt en farlig plats att vistas på. Det hårda vädret försvårar inte bara för det holländska fartyget, nästan inga småbåtar är ute när vågorna blir för höga. Plötsligt sprakar det i fartygets högtalarsystem: "Now hear this, crew muster up CB90!" Hela styrkan

jublar, den här dagen är havet tillräckligt lugnt för att docka ut.

Uppgiften: patrullera längs den somaliska kusten 30 nautiska mil framför det nederländska fartyget HNLMS Rotterdam och kontrollera båtar efter piratrelaterad utrustning eller illegalt fiske.

HELIKOPTERPERSPEKTIV

– Insatsen har hittills varit ganska händelselös med dåligt väder och långa transportsträckor. Det är skönt att äntligen få jobba lite, säger Christopher Ljungholm som är en del av den svenska bordningsstyrkan men som till vardags jobbar som jägarsoldat vid 17:e bevakningsbåtkompaniet i Göteborg.

Ett eko syns på radarskärmen i stridsbåt 936 och man be-

hot som kan innebära risk för personalen som är på väg fram.

TUFFT LIV

– JAG ÄR EN DEL AV säkerhetsstyrkan som går ombord först. Sedan kommer samverkanspersonalen ombord och pratar med de som jobbar på båten, säger Christopher Ljungholm.

Den svenska styrkan kliver ombord och samtalar med kaptenen, kontrollerar om det finns vapen ombord och att alla paper är i sin ordning. Samtalen med besättningsmedlemmar bidrar till en bättre normalbild och förståelse för läget i området. Dhowen är full av fiskare som för tillfället sitter och reparerar sina långa nät. Det syns tydligt att levnadsstandarden är betydligt lägre än vad

”Piratattackerna är ett verkligt problem för fiskare i området.”

stämmer sig för att köra närmre och se vad det är. Stridsbåtens 1500 hästar brölar högt och man kommer snabbt upp i hastighet. Strax bakom, på tryggt avstånd, skär stridsbåt 931 genom det klarblåa vattnet. Besättningen ser i kikaren att det är en iransk dhow, en större fiskebåt i glada färger. Det görs upprepade försök att få kontakt med dhowen på radio, men den svarar inte. HNLMS Rotterdam ger order om att sakta ner ankröringen och invänta den helikopter som redan är ute på ett spaningsuppdrag i närheten. Helikoptern är en värdefull resurs i dessa lägen för att snabbt kunna se uppifrån vad som finns i dhowarna som ofta är mycket högre än stridsbåtarna. På så vis kan man få en förvarning om eventuella vapen eller

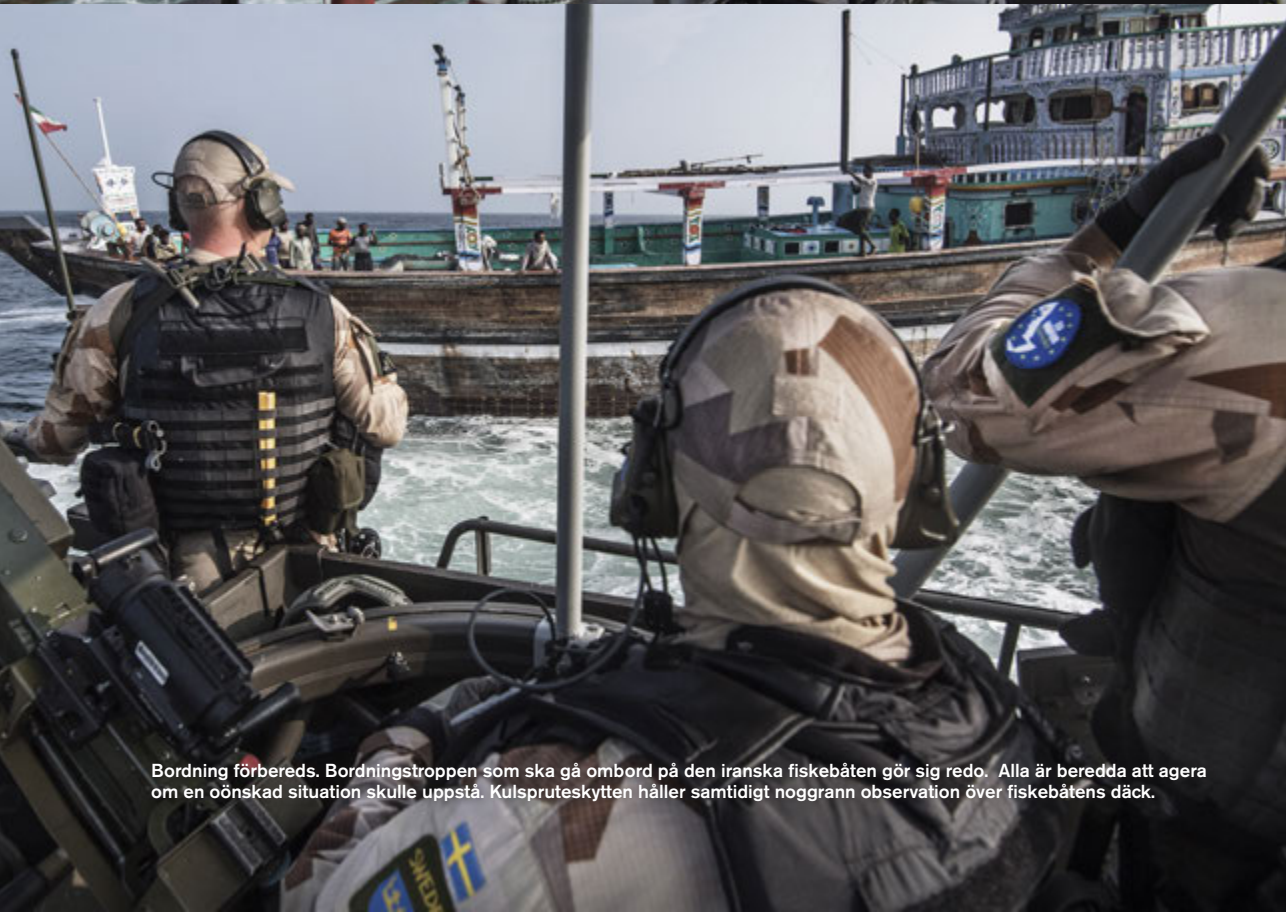
vi är vana vid hemma och det är tydligt att livet ombord på en dhow måste vara hårt. Den iranska kaptenen frågar om lite extra vatten och vi skickar över några flaskor innan de tackar för besöket och vi skiljs åt.

– Vi har övat för att kunna agera i betydligt mer komplexa situationer där hotnivån är väldigt hög. Uppgifterna vi löser här gör att vi stöter på helt andra utmaningar. Det är en annan kultur vi möter. Hade vi klivit ombord på en fiskebåt i Sverige så hade vi med högsta sannolikhet inte stött på en get som stod och tuggade löv på fördäck, säger Christopher Ljungholm.

Somalias kust är vacker. Djurrika vatten, vita stränder och höga klippor får en många gånger att undra om vi är i ett

Bordning förbereds. Bordningstropen som ska gå ombord på den iranska fiskebåten gör sig redo. Alla är beredda att agera om en oönskad situation skulle uppstå. Kulspruteskytten håller samtidigt noggrann observation över fiskebåtens däck.

Försiktigt nu. Det är ett riskfyllt moment när styrkan klättrar ombord på fiskebåten. Kamratsäkringen är viktig för att ingen trilla i vattnet eller klämmas mellan båtarna. Faran är extra stor när det går höga vågor.

Humanitär insats. Bordningstroppens sjukvårdare hämtar paracetamol på önskemål av den iranske kaptenen. Vänlighet bygger relationer. Den EU-ledda styrkan är populär bland yrkesfiskarna i Adenviken.

Och hur går fisket? Relationer etableras snabbt mellan soldaterna och fiskarna. Sedan går det lätt att söka av fiskebåten efter piratrelaterade föremål.

”I Sverige hade vi inte stött på en get som tuggade löv på fördeck.”

Pelle Samuelsson, amfibiedykare men under insatsen resurs till bordningstropen.

Alexander Stjernholm, chef på stridsbåten.

insatsområde. Trots sin sköna natur så är kusten en farlig plats och förutom de pirater som härjar så har terrornätverk som Al Shabab och IS fått fäste allt längre ut i kustbyarna.

EUNAVFOR OCH SVERIGE GÖR SKILLNAD.

SEDAN RAPPORTERNA OM de hundratals piratattacker 2009 så har aktiviteten minskat drastiskt. En stor del av de militära insatser som görs nu handlar om att visa närvaro i området och att kunna agera vid en eventuell attack. Det handlar även om att informera den civila sjöfarten som rör sig i området kring Somalia om att vi är på plats och är beredda att hjälpa till.

– Till en början är besättningarna ombord på de fartyg

vi besöker lite skeptiska till oss, men när vi förklarat varför vi kommer ombord och vilka vi är blir de betydligt mer positiva. Piratattackerna är ett verkligt problem för fiskare i området. Det märks att de känner sig tryggare när de vet att vi är i närheten, säger Christopher Ljungholm.

UTBILDNINGSUPPDRAG

Allt handlar inte om att jaga pirater. Under stor del av insatsen har den svenska och holländska styrkan jobbat med att utbilda den lokala kustbevakningsförmågan.

– De fick lära sig hur man gör en kontroll av en båt, hur man genomsöker, kroppsvi-siterar och betar sig ombord. Det handlar också mycket om att sprida kunskap om vad vi

Yrkesfiskarna jobbar intensivt med att laga de långa näten. Alla hjälps åt och de använder både händer och fötter.

Wrakkusten. En av alla strandsatta, plundrade och övergivna skepp som är en vanlig syn längs den somaliska kusten.

Operationsområdet.

”Somalierna är ett kärvt folk men de är mycket vänliga och tacksamma.”

gör i området och att öka deras säkerhetsmedvetande så att de i slutändan kan klara sig själva, säger Christopher Ljungholm.

Det är andra gången som Sverige samarbetar med Nederländerna i Operation Atalanta. Att ha stridsbåtarna utanför Somalias kust har gett möjlighet till en hög uthållighet under patrullerna. AC-miljö och möjlighet att lägga av sig utrustning när man är nere i transportutrymmet bidrar till ett högre stridsvärde när

dagarna blir långa.

Christopher Ljungholm sammanfattar sina upplevelser från insatsen:

– Att bo lång tid på en så liten yta sliter, men det finns också många fördelar. Matsalen ligger 10 trappsteg från sängen och gymmet ligger i anslutning till helikopterplattan. Det har varit intressant att möta det somaliska folket och få en känsla för hur de lever och har det. Det är ett kärvt folk men de är mycket vänliga och tacksamma. ◀

FAKTA OPERATION ATALANTA

PIRATER har varit ett stort hot mot båtar och fartyg kring Adenviken sedan i början av 2000-talet. Mot bakgrund av det genomförs Operation Atalanta av EU Naval Force, förkortat EU Navfor. Det är EU:s marina militära

styrka, men även andra länder än EU:s medlemsstater bidrar till insatsen. Sverige har bidragit med fem förband till Operation Atalanta. ME 05.

OMFATTNING: Sverige bidrar med två

stridsbåtar och 34 personer, baserade på holländska fartyget HNLMS Rotterdam

ANTAL BEKRÄFTADE PIRATATTACKER:

2010: **174**. 2011: **176**.
2012: **34**. 2013: **7**.
2014: **2**. 2015: **0**.
2016: **1**. 2017: **7**.

Rast, vila! Skytten på en av stridsbåtarna tar en paus efter att ha stått upp i ringlavetten hela dagen.

FMM PATRULL

SOLDATERNAS HIM

Ett späckat dygn med hinderbana, skytte, nattorientering och en avslutande snabbmarsch. Det var några av inslagen när Försvarsmaktens prestigefyllda tävling FMM Patrull avgjordes på Berga.

DET BÖRjade 1992. I syfte att stimulera och testa soldatkunskaperna hos officerare valde arméchefen att instifta patrulltävlan. Då omfattade tävlingen endast arméns förband, men

senare kom även resten av Försvarsmaktens förband att ansluta sig till tävlingen. Sedan några år är även soldater välkomna att delta. Tävlingen genomförs på något av Försvarsmaktens förband och

i år var det Amfibieregementet som arrangerade tävlingen den 18 oktober på Berga utanför Stockholm.

FMM Patrull är verkligen inte vilken tävling som helst. Det är en ordentlig prövning

”Enbart nattmomentet förbränner hela dagsbehovet för en vuxen människa.”

Hinderbana. Soldatkunskaperna testades till det yttersta vid FMM Patrull på Berga.

För att lyckas krävs en riktad satsning för att öva de specifika momenten.

MEL OCH HELVETE

av både kondition och uthållighet men det är framför allt en utbildningskontroll av soldatkunskaper. Att förbereda sig inför tävlingen innebär en mångsidig träning och djup kunskap om tjänsten. För den som är intresserad av att bränna kalorier kan vi meddela att enbart nattmomentet förbränner hela dagsbehovet för en vuxen människa. Patrulltävlan genomförs i två delar – en dagsdel och en nattdel. De olika grenarna i tävlingen omfattar skytte, sjukvård, handgranatkastning, orientering och en hel del annat.

När dagsdelen är avklarad får lagen möjlighet att återhämta sig en stund innan det är dags för nattdelen. Det är lagens resultat under dagsdelen som avgör hur de startar i nattdelen. Lagen utgörs av fyra personer och en lagledare.

- » I officersklassen segrade Göta ingenjörsgementet (Ing 2). Det gjorde de även i ett flertal tävlingsgrenar.
- » I soldatklassen var det Arméns jägarbataljon (AJB) som knep segern för fjärde året i följd.
- » I öppen klass var det ytterligare ett soldatlag från

Skaraborgs regemente (P4) som knep den ärofulla titeln.

Priserna delades ut av chefen för Amfibieregementet, överste Peder Ohlsson. Nästa år är det Göta ingenjörsgementet (Ing 2) i Eksjö som står värd för FMM Patrull. <

Text **Magnus Lindstedt/Amf 1**
Foto **Magnus Lindstedt/Försvarsmakten**

Vill du vara med och tävla? Vänd dig Försvarsmaktens IF (FMIF) för mer information. Kontaktuppgifter finns på Emilia.

Skytte är ett av många moment.

Nattorientering. Dagsresultaten avgör hur du startar på kvällen.

Segerns sötma. Överste Peder Ohlsson, Amf 1, delade ut priserna.

BÄSTA TRÄNINGEN ÄR DEN SOM BLIR AV!

Även vardagsmotion är viktig. Oskar Svärd, idrottschef Ing 2 och före detta elitskidåkare, ingick i det segrande laget i FMM Patrull. Här ger han sina bästa tips hur vanliga medarbetare i Försvarsmakten ska tänka runt sin träning.

- » Planera din träning som du gör med all annan verksamhet. Då är den lättare att genomföra.
- » Bättre att träna lite än inte alls. Även korta pass på 10–15 minuter är bra. Träning som blir av helt enkelt.
- » Börja där du står och stegra successivt. Nyårsloftet om att träna fem pass i veckan från att inte träna alls är sällan ett recept på framgång.

Text: **Mattias Lindström/FMIF**

KAFFEKOMIK PÅ HÖGSTA NIVÅ

En vit kaffemugg, en barsk sergeant och oväntade situationer med mycket igenkänningshumor. Det är ingredienserna bakom den senaste snackisen bland militärer: instagramkontot #Sgtolssondrinkingcoffee.

BAKOM BILDERNA OCH videoklippen ligger två tidvis anställda officerare, Alexander Wahlund och Robert Adamsson. Både är veteraner med tjänstgöring i Kosovo respektive Bosnien, men är nu civila. Ibland drar de på sig uniformen och jobbar som figuranter vid förhandlingsövningar och annat. Och då plockas kameran fram.

– Bilderna började som en rolig grej, ett sätt att fördriva dötid i samband med övningar. Sedan har det växt. Vi försöker lägga upp bilder hela tiden, säger Alexander Wahlund alias Sergeant Olsson.

Idén är enkel. Sergeant

TRE KAFFETIPS FRÅN SERGEANTEN

1. Det finns alltid tid för en kopp kaffe.
2. Slarva inte med materialvården av din kåsa, du och ditt förbands stridsduglighet är beroende av den.
3. Bär alltid med dig kaffe-sticks så att det räcker till hela gruppen.

Olsson dyker upp med sin kaffemugg i alla möjliga sammanhang. På skjutfältet, i pansarbil, i en helikopter, på toaletten – ständigt beredd att göra allt för en kopp välsmakande kaffe.

Den första bilden togs 2012. I dag, ett par hundra bilder senare, har kontot 5200 följare. Innehållet har utvecklats, nu producerar Alexander och Robert främst korta underhållande

SUPERSNYGGT JOBBAT ALLA!

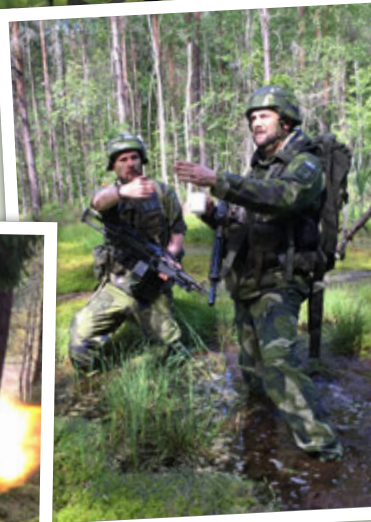
HEMMA IGEN – och dags för medaljer. När de 34 soldaterna och officerarna från den svenska insatsen ME05 i Adenviken återvände hem till Göteborgs garnison fick de ett ståtligt mottagande. Musik, medaljuddelning och tal av flottiljamilal Anders Olovsson. Men mest av allt värmdes nog alla anhöriga som tog emot styrkan efter tre månaders tjänstgöring i piratvatten. (Läs mer om äventyret på sidan 42).

Pappa är hemma från de sju haven.
OVAN TILL VÄNSTER: Pomp och ståt och medaljer till alla.

Robert Adamsson och Alexander Wahlund (höger) ligger bakom det populära kontot #Sgtolssondrinkingcoffee.

videoklipp. Alexander som för det mesta figurerar framför kameran, har hittills bara fått uppskattande kommentarer för kontot #Sgtolssondrinkingcoffee.

– Folk ser att filmklippen är gjorda med självdistans och glimten i ögat. Det är nog svårt att reta sig på innehållet, säger han. ◀

Text **Fredrik Helmertz/LEDS KOMM**

SARAH TÄNKER NYTT

SARAH JIGLAND, HR-generalist på Militärhögskolan Karlberg, nomineras till titeln Årets nytänkare på Framtidsgalan som hölls i november.

Hon uppmärksammades för sitt initiativ att ta fram den första jämställdhets- och likabehandlingsplanen på Karlberg.

Vann i klassen gjorde till slut forskaren Björn Rönnerstrand, Högskolan Väst.

CITATET

”När jag förbereder mig för strid har jag alltid kommit fram till att planer är värdelösa medan planering är ovärderligt.”

Dwight D. Eisenhower, allierad överbefälhavare och president 1953–1961.

TILL SISTA

MILITÄRKVINNOR MÖTS PÅ INSTAGRAM

Fortfarande är det för få kvinnor i försvaret. Är sociala medier nyckeln att lösa rekryteringen? Clara Toll startade kontot #MilitärKvinnor och fick massor av engagerade följare.

NÄR CLARA TOLL bestämde sig för att göra GMU så började hon söka information på nätet hur det var att göra militärtjänst som tjejl. Hon letade efter inspiration, förebilder och praktiska tips – men hittade inte mycket.

Då startade hon Instagram-kontot #MilitärKvinnor. Där lägger hon upp bilder på kvinnor inom Försvarmakten och bifogar lite enkla fakta. Vart de jobbar och hur många år de tjänstgjort och annat.

– Jag fick ett väldigt positivt gensvar redan från dag ett. Även tjejer som gick på gymnasiet och som var nyfikna på Försvarmakten blev intresserade, berättar Clara.

Hittills har hon lagt upp ett hundratal militärkvinnor, självklart med deras medgivande. Kontot har nu 5 000 följare.

Instagrambilderna genererade så många frågor att Clara startade en Facebookgrupp där det var enklare att utveckla svaren.

– Jag märker att det saknats ett forum där tjejerna kan prata med varandra, säger hon.

Vad diskuterar ni?

– Tjejgrejer. Sakor som att

CLARA TOLL

Ålder: 23 år.

Bakgrund: Utbildad tränare på Örebro Universitet. Influencer. Driver företaget Clara Färdiga Gå.

Aktuell: Gör GMU på Amfibieregementet i Göteborg och skapare av kontot #MilitärKvinnor på Instagram och Facebook.

ingen militärutrustning är anpassad för oss. Och om man får mens i skogen, hur hanterar man det?

– En kvinnlig officerare på Karlberg har varit väldigt hjälpsam och svarat på många frågor. Det är ett enormt stöd för oss, säger Clara.

Sedan oktober 2017 gör hon sin grundutbildning på Amfibieregementet i Göteborg. En utmaning som varit både stimulerande och krävande för 23-åriga Clara som bor i Örebro och är högskoleutbildad idrotts-tränare.

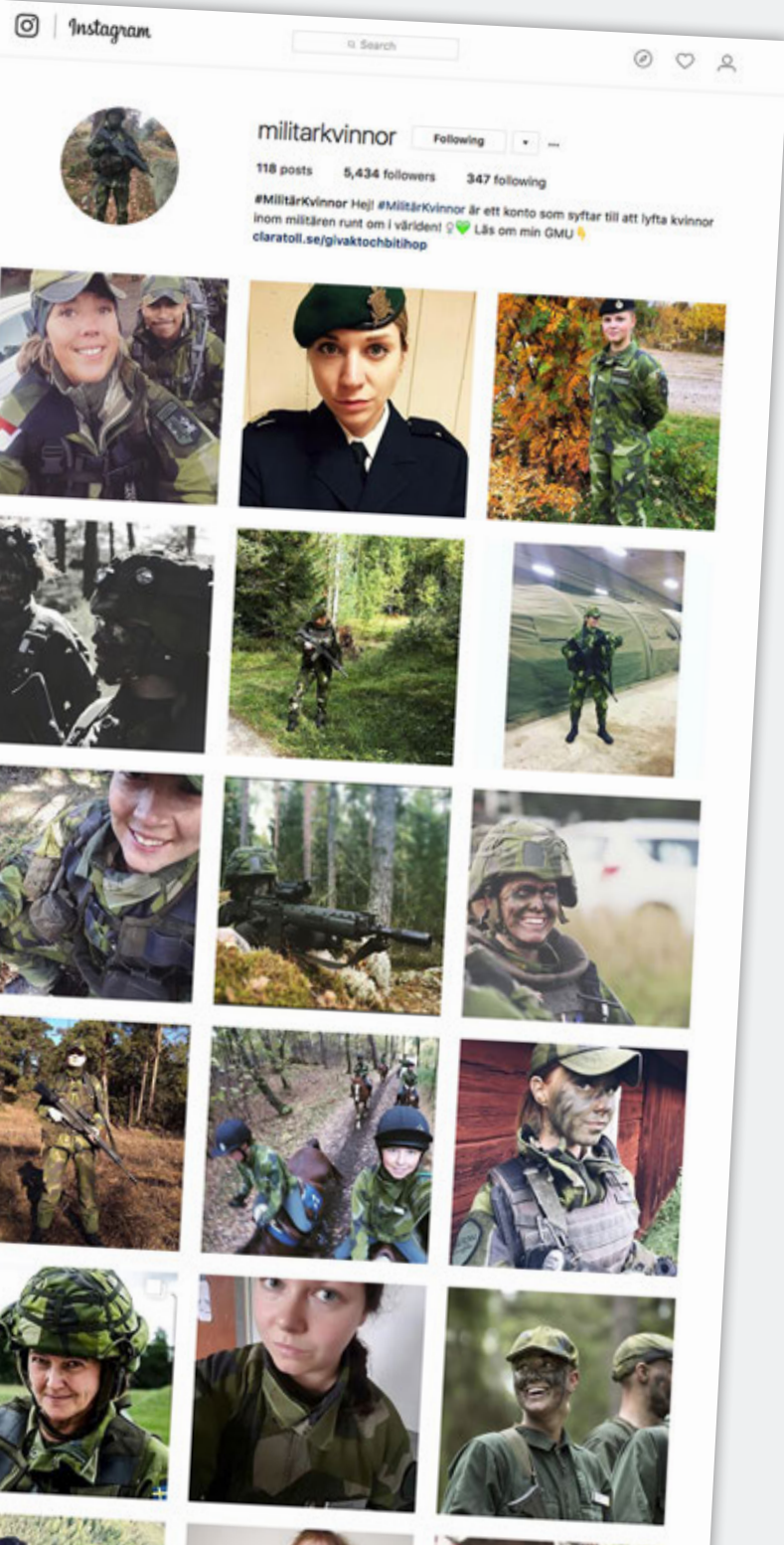
– Jag är konstant trött. Det jobbigaste är vädret, att så mycket av utbildning sker utomhus i lera och hållande regn.

Fast samtidigt är det utvecklande.

– Jag har lärt mig mycket om mig själv. Fått självrespekt. Man måste ha en helt annan ordning på sitt eget liv i Försvarmakten, säger hon. ◀

Text **Fredrik Helmertz/LEDS KOMM**

Instagram – ett nytt sätt att synliggöra kvinnor som jobbar inom Försvarsmakten.

BUNKERMENTALITET

TILLHÖR DU DEM som njuter av att utforska gamla bunkrar och befästningar är den här boken en guldgruva. Bakom den strama titeln *Stockholms kustartilleriförsvar 1914–2000* döljer sig en minutiös kartläggning av samtliga fasta sjöfrontsbatterier i Stockholms skärgård med fotografier, kartor, sprängskisser och nostalgica. Författaren Alexander Wahlund har lagt tio år av sitt liv på att utforska dessa ofta bortglömda batterier i skärgården, från Roten i norr till Landsort i söder. Många befästningar har varit okända för allmänheten och tills nyligen hemliga.

Lika imponerande är Wahlunds researbete. Sedan Gustav Vasas tid har Stockholms fasta kustförsvar koncentreras till farlederna runt Vaxholm. Mellan 1914 och tidigt 1980-tal flyttade försvaret allt längre ut i havsbandet. Därute låg sedan generationer av värnpliktiga, åt sin ärtsoppa och spanade efter en fiende som aldrig kom. ◀

Text **Fredrik Helmerz/LEDS KOMM**

Stockholms kustartilleriförsvar 1914–2000. En guide till det fasta sjöfrontsartilleriet i Stockholms skärgård. (A Wahlund, Befästningsbyrån.)

ÅSIKTEN

FÖRKLARA KRIG MOT STRESSEN

JAG LÄSTE Försvarets Forum Nr 5/2017 och blev glad när ni tog upp ämnet stress och psykisk ohälsa.

Hösten 2012 gick jag i väggen första gången. Jag var tillbaka i tjänst efter sju veckor men hade inte begripit hur illa det var med mig. Hösten 2013 gick jag därför i väggen på nytt.

Jag fick stöd och hjälp av Försvårshälsan och fick hjälp på vägen, men lyckades ändå inte komma tillbaka med full kapacitet. Till slut så sökte jag kunskap själv om stress då jag ville få bättre förståelse för hur stressen påverkade mig. Jag genomförde en utbildning till diplomerad avspänningspedagog och stresspedagog vid Sverigehälsan i Stockholm.

Utbildningen, som jag genomförde på egen bekostnad och på min fritid, har gett mig verktyg som gör att jag bättre kan nyttja

Utbilda officerare hur man förebygger utbrändhet, föreslår kaptén Åsa Schön. Personerna på bilden har ingen koppling till texten.

är på väg in i väggen eller som redan nått den är absolut viktigt, men alldeles för sent. Det är hel-

medvetandegöra var och en på sina egna signaler i kroppen så skulle alla vara bättre rustade för att hantera stress och att snabbar kunna återhämta sig.

”Kunskap och medvetenhet är ett vapen mot den skadliga stressen.”

den energi och kapacitet jag besitter och att uppmärksamma mina signaler när det är dags för återhämtning. Dessa verktyg hjälper mig att minska risken för att bli sjuk igen.

MIN ERFARENHET GÖR att jag skulle vilja vädja till min arbetsgivare sedan 27 år. Satsa på utbildning om stress och stresshantering! Visa vilken bra arbetsgivare Försvarmakten är. Detta är lika viktigt som Prime For Life, bullerutbildningar och annat. Kunskap och medvetenhet är ett vapen mot den skadliga stressen.

Att uppmärksamma någon som

ler inte helt enkelt att få någon som är på väg in i väggen att förstå allvaret. De flesta saknar då självinsikt. Ämnet viftas bort och, inte alltför sällan, skämtas bort.

Det är mycket viktigt att arbeta preventivt med utbildning innan det har gått för långt. Det är en betydelsefull investering att utbilda och förhindra det lidande och den förlust det är att drabbas av utmattningssyndrom. Fysisk träning är oerhört viktigt inte minst avseende stresshantering, men i kombination med mental träning (avspänningsträning). Genom att sänka grundspänningen i kropp och själ, utbilda i stress och

UTBILDA CHEFER och ledningslag så de får möjligheten att förebygga och förhindra psykisk ohälsa hos sina medarbetare. Vi har inte råd att bara notera hur kolleger faller ifrån på grund av stress och psykisk ohälsa. Jag gör vad jag kan för att sprida mitt budskap till kollegerna. Varje person som drabbas är en tragedi för den enskilde och dess anhöriga. Var rädd om dig och dina kolleger. Du har bara en hjärna, en kropp och ett liv!

Kn Åsa Schön F7, Säterås

SKRIV EN INSÄNDARE! Helst kort, inte längre än 1000 tecken och mejla till ff-red@mil.se före den 15 januari.

Har du också en fråga om Försvarsmaktens uniformer, traditioner eller liknande? Ställ den till Förvaltare Patrik Laestadius. Mejla frågan till ff-red@mil.se så kommer svaret i ett kommande nummer av Försvarets Forum.

FRÅGA: Arméns, flygets och marinens uniformer är rätt olika i stilen. Varför skiljer de sig åt och hur ser framtidens uniformer ut?

SVAR: Dagens arbetsuniformer utgörs av uniformssystem m/87 (inkluderar även marinens plagg m/1948) som sammansätts till de olika uniformsdräkter som kan anbefallas för olika tjänsteuppsdrag: Högtidsdräkt (A1), trupparaddräkt (A2), daglig dräkt (C1) och vardagsdräkt (C2). Vardagsdräkt motsvarar klädkoden "bättre fritidskläder" med flera tillåtna variationer för vardagsbruk i skol- och stabsmiljö där enhetlig klädsel inte är påkallad. Systemet ersatte uniform m/60 (både arméns och kustartilleriets version) den gröna befälsuniformen m/68 och flygvapnets uniform m/30 och m/51. Flottan behöll sin m/48 med några smärre justeringar och man kan med fog påstå att m/48 är en uniform som kommer att finnas kvar så länge det internationella marina modet består.

Reformens syfte var att minska kostnaderna genom att minska antalet modeller och förenkla detaljer i snitten. Efter några år anlade amfibiekårens befäl innerkavaj m/48 och det blev en viktig markör för den gemensamma försvarsgrenen Marinen. Flottans sjömän och gruppbefäl bär den traditionella blåkragen, bus-sarongen och rundmössan medan amfibiekårens dito bär vapenrock m/87 och den traditionella baskern. Arméns grå färg sjunger snart på sista versen men har tjänat armén väl

i arvet från m/60.

Systemet har på många sätt visat sig vara en mycket lyckad uniformsreform. Framtidens system kommer sannolikt bygga vidare på m/87 och samutnyttjande av många plagg men ändå behålla försvarsgrenarnas särart.

FRÅGA: Vad är det som gäller för bärande av utmärkelser på uniformen?

SVAR: Här gäller det att vara lyhörd både inför protokollära aspekter och vad som betraktas som god ton. I uniform representerar man alltid Försvarsmakten och i förlängningen Konungariket Sverige. Det innebär att bärande av ordenstecken och andra utmärkelser alltid ska ske enligt gällande uniformsbestämmelser, men även med viss restriktivitet från den enskildes sida för att inte riskera onödig uppmärksamhet.

Det är skillnad på att representera Försvarsmakten på officiell nivå, en högtidsmiddag på ett förband och ett kalas på en ordensbal. Det som förr kunde passera som en mindre blunder, endast uppmärksammas av den särskilt kunnige, kan idag via en festlig bild på sociala medier bli allmångods för kritik.

FRÅGA: Får man bära medaljer utdelade av ordenssällskap på Försvarsmaktens uniformer och då särskilt mässdräkten?

SVAR: En orden förlänas av stat eller

kyrkligt överhuvud med statsöverhuvuds godkännande.

Ordensvärdigheter förlänade av den svenska grenen av Johanniterorden får bäras jämlikt generalorder nr:1162/1934.

Dynastiska familjeordnar (orden förlänad av suveräna eller f.d. suveräna furstehus erkända av Wienkongressen 1814 eller senare men som inte erkänns som officiella statsordnar) bärs bara om den är förlänad med anledning av krigsmannagärning.

FRÅGA: Vad är en icke officiell orden?

SVAR: Erkänns inte av Kungl. Maj:ts Orden och dess utländska motsvarigheter och på rent protokollära grunder är dessa likställda med de sällskapsordnar som tilldelar dekorationer med anledning av rang och värdighet inom sällskapet.

Insignier och ordensliknande tecken från ordenssällskap och kamratföreningar får bäras till uniform i slutna sällskap inom respektive sällskaps verksamheter inom riket.

Särskilt känsligt är att blanda icke officiella ordnar med officiella eftersom det i princip innebär en nedvärdering av det nådevedermåle man fått sig tilldelat av främmande statsöverhuvud.

Flera sällskapsordnar undanber sig att andra sällskaps dekorationer bärs vid intern verksamhet. Här gäller att noga ha reda på vad som gäller vid respektive sällskap och hellre avstå än att bära "fel" dekorationer.

KRÖNIKA

FÖRSVARETS FÖRSTA FREDSSTYRKA

PÅ VÄG FRÅN STRALSUND bordades nattåget med svenska soldater på väg ut på Sveriges första stora fredsbevarande insats av ”en mängd försäkringsagenter, som trugade på oss livförsäkringar till avsevärda belopp. Ty ingen visste hur det kom att gå med livhanken.”

Den 13 januari 1935 genomförde Nationernas Förbund (NF) en folkomröstning om Saarområdets framtida tillhörighet. Skulle man återgå till Tyskland (som Saar tillhört före Versaillesfreden 1919), fortsätta som en neutral zon under FN:s beskydd, eller övergå i fransk ägo? Över 90 procent av väljarna röstade för Tyskland. För de många katolikerna och socialdemokraterna i Saar var nationstillhörigheten viktigare än att Hitler

NF-styrkan var inte utrustad för att ingripa mot en militär motståndare. Utöver personlig beväpning hade svenskarna endast hand-, rök- och tårgasgranater samt enstaka kulspjutgevär. De brittiska och italienska styrkorna var bara något bättre utrustade. Snarast handlade det om att lösa polisiära uppgifter mot oroliga folkmassor eller på sin höjd lätt bevapnade irreguljära styrkor.

DEN SNABBA SVENSKA INSATSEN 1934 är imponerande, men snabbheten gick ut över samövandets av bataljonen. Det brast också i förmåga till ledning, rörlighet och uthållighet. En fördel var dock en utbredd kunskap i tyska som givetvis underlättade underättelseinhämtningen. Det

” Den snabba svenska insatsen 1934 är imponerande, men snabbheten gick ut över samövandets av bataljonen. ”

nu styrde i Berlin. Omröstningen skyddades av en internationell övervakningsstyrka: 1 500 britter, 1 300 italienare, 250 man från Nederländerna och 261 svenskar.

Den svenska styrkan, främst rekryterad från arméns samtliga 22 infanteriregementen, innehöll de mest erfarna i den svenska värnpliktsarmén: 50 man var aktiva befäl och manskapet var före detta fast anställda eller studentvärnpliktiga, med extra lång utbildningstid.

Den 10 december 1934 beslutade regeringen att bifalla NF:s förfrågan om militär trupp och styrkan fördelad på stab och två kompanier drogs samman på Svea livgarde. Det gick oerhört fort; redan den 22 december rullade bataljonen in i Saarområdet.

I Saars nordvästra hörn, kring staden Merzig låg den svenska zonen; här fanns både flyktingar från Nazityskland och flera tusen man ur nazisternas SS- och SA-miliser. Valmöten och sedan vallokaler och transporter av valurnor övervakades. NF lyckades och en fredlig omröstning kunde genomföras, med relativt få våldsincidenter.

ligger ljusår mellan Saarbataljonen och dagens internationella insatser, men ändå finns saker att lära från Saar, inte minst vad gäller förmågan att skapa goda relationer till lokalbefolkningen. På minussidan ligger en påfallande lättsinnig inställning till alkohol under insatsen, liksom en splittrad förläggning där staben var fysiskt skild från truppen.

För många av deltagarna blev insatsen lite av ett äventyr, eller som en furir uttryckte det: ”Att med karta och kompass och med skarpladdade vapen med bajonett på i nattens mörker treva sig fram utefter franska gränsen var nog så spännande.”

Lars Ericson Wolke är professor i historia vid Försvarshögskolan och aktuell med boken Saarbataljonen på Historiska Media. Den handlar om den spända situationen vintern 1935 då världen fruktade ett krig mellan Tyskland och Frankrike över Saarområdet.

BILDEN

Foto Jimmy Croona/ComCam

TOPPJOBDET AVKLARAT

Blivande jägarsoldater och förstärkningssoldater ur 2016 års kull från AJB har precis toppbestigit Kebnekaise. Turen gick över Storglaciären, via Hallspasset och nordtoppen för att sist kamandra till sydtoppen, Sveriges högsta punkt.

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

VILL DU BLI OFFICER?

Försvarmakten öppnar under 2018 ännu en möjlighet till att bli officer. Den vänder sig till dig som har akademisk examen och uppfyller Försvarmaktens krav för att bli anställd som officer.

Ditt kommande arbete inleds med en ettårig officersutbildning som anställd, med lön. Du kommer att anställas i samband med utbildningsstarten i början av maj 2018.

Vill du veta mer? Kontakta HR-avdelningen på ditt förband.

[Ansök på jobb.forsvarsmakten.se/sv/lediga-tjanster](http://jobb.forsvarsmakten.se/sv/lediga-tjanster)

Din ansökan ska vara inskickad senast 26 januari 2018.